

“Indorama Agro” MChJ XK – Paxta loyihasi, O‘zbekiston

Yangilangan tirikchilikni tiklash rejasi (TTR)

Tayyorlagan shaxs: Frederik Jovannetti
3 Avenue de Grande Bretagne
69006 Lyon - Frantsiya

va: Ecoline International
#9, 2nd floor, entrc. A
1 Racho Dimchev
District ‘Sredetz’
1000, Sofia, Bolgariya

Kim uchun tayyorlangan: XK Indorama Agro MChJ (IAL)

Sana: 2024 yil 27 may

MUNDARIJA

1. KIRISH.....	5
1.1 LOYIHANING QISQACHA TAVSIFI.....	5
1.2 YER OLISH JARAYONI VA XRONOLOGIYASI.....	7
1.2.1 O‘zbekistonda paxtachilik sohasi islohoti.....	7
1.2.2 IAL klasteri uchun yer olish jarayoni.....	7
1.2.3 Iqtisodiy ko‘chirish ta’sirlari	10
1.3 USHBU HISOBOTNING KO‘LAMI	10
2. USHBU TTR’NI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASI VA 2023 YILGI QO‘SHIMCHA SO‘ROVLAR	12
2.1 2.1 USHBU TTR’NI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASI UMUMIY MA’LUMOTI	12
2.2 MUVOFIQLIKNI ANIQLASHTIRISH.....	12
2.2.1 Ta’sirlangan fermerlarning ma’lumotlar bazasini qayta tiklash.....	12
2.2.2 Muvofiqlik mezonlari.....	13
2.2.3 TTR paketlariga uvofiq bo‘lgan shaxslarni tanlash.....	14
2.3 QO‘SHIMCHA 2023 YILI O‘TKAZILGAN SO‘ROVLAR.....	15
2.3.1 Maqsadlar.....	15
2.3.2 Metodologiya.....	15
2.3.3 Asosiy Natijalar	15
3. YANGILANGAN (2024) TIRIKCHILIKNI TIKLASH REJASI.....	19
3.1 TAMOYILLAR	19
3.1.1 Taxminlar.....	19
3.1.2 Muvofiqlik.....	20
3.1.3 Qo‘llab-quvvatlash paketlari	20
3.2 TAYYORLOV – MUVOFIQLIK VA QO‘LLAB-QUVVATLASH PAKETINI YAKUNIY TASDIQLASH....	21
3.2.1 Yakuniy LTO ro‘yxati.....	21
3.2.2 Maslahatlashuv va ro‘yxatga olish.....	21
3.2.3 Qo‘llab-quvvatlash paketlarining maqsadga muvofiqligini baholash	21
3.3 PAKET 1 – ISSIQXONALAR.....	22
3.3.1 Trening.....	22
3.3.2 Qo‘llab-quvvatlash.....	22
3.3.3 Amalga oshirish	22
3.4 PAKET 2 – BOG‘DORCHILIK (USHBU VARIANT FAQAT HOKIMIYATLAR TOMONIDAN LTOLAR UCHUN BOG‘DORCHILIKKA YER AJRATILGANDAGINA AMALGA OSHIRILISHI MUMKIN)	23
3.4.1 Trening.....	23
3.4.2 Qo‘llab-quvvatlash.....	23
3.4.3 Amalga oshirish	23
3.5 PAKET 3 – LTOLARGA O‘QUV KURSARIDA O‘QISHIGA KO‘MAKLASHISH.....	23
3.5.1 Mono-Markazlar	23
3.5.2 Mono-markazlar tomonidan taklif etilgan kurslarga LTOLarni kirishini osonlashtirish.....	23
3.6 IPAKCHILIK TASHABBUSI HAQIDA XABARDORLIKNI OSHIRISH.....	24
3.6.1 Faoliyat tavsifi	24
4. AMALGA OSHIRISH VA VAQT JADVALI.....	24
5. MONITORING VA HISOBOT.....	26

5.1 ASOSIY KO'RSATKICHLAR.....	26
5.2 HISOBOT	26
5.3 TIRIKCHILIKNI TIKLASH AUDITI	27
ILOVA 1 – 2023 YILI O'TKAZILGAN SO'ROV ANKETASI.....	28
ILOVA 2 – MAVJUD KASB-HUNAR TA'LIMI KURSLARI.....	38
IKKALA MINTAQADAGI MAVJUD KASB-HUNAR KURSLARI RO'YXATI.....	38
SIRDARYO VILOYATI GULISTON SHAHRIDAGI O'QUV MARKAZINING VARAQASI MISOLI.....	40

JADVALLAR:

1-JADVAL: EKSPROPRIATSIYA QARORLARI ASOSIDA TA'SIRLANGAN FERMER XO'JALIKLARINING VAQTINCHALIK SONI.....	12
2-JADVAL: TA'SIRLANGAN FERMER XO'JALIKLARINING YAKUNIY SONI VA TAQSIMOTI.....	13
3-JADVAL: IALDA HECH QACHON ISHLAMAGAN LTOLAR UCHUN HOZIRGI HAYOT TARZI HOLATLARI TAQSIMOTI.....	14
4-JADVAL: 156 HOZIRCHA MUVOFIQ LTO ORASIDAGILARNING IALDA ISHLAGANLARI.....	16
5-JADVAL: LTOLARNING JORIY TIRIKCHILIK FAOLYATI.....	16
6-JADVAL: LTOLAR TOMONIDAN ENG KO'P QIZIQISH BILDIRILGAN TIRIKCHILIK FAOLIYATLARI (90 LTO, 84 JAVOB)	17
7-JADVAL: TTR MONITORING KO'RSATKICHLARI VA MONITORING REJASI.....	26

RASMLAR:

1-RASM: IAL TOMONIDAN MELIORATSIYADAN OLDIN OLINGAN YERNING PH QIYMATLARINING TAQSIMLANISHI.....	8
2-RASM: 90 MOS KELADIGAN LTOLAR ORASIDA DAROMAD DARAJALARI TAQSIMOTI (OYIGA BIR XONADON UCHUN UZS).....	17
3-RASM: KENG TOIFA BO'YICHA ISTALGAN TIRIKCHILIKNING TAQSIMOTI.....	18

QISQARTMALAR:

BCI	Better Cotton Initiative
HAD	Hamjamiyat aktivlari dasturi
KIJ	Korporativ ijtimoiy javobgarlik
EUR	Yevro valyutasi
O'zH	O'zbekiston hukumati
IAL	Indorama Agro MChJ Xorijiy Korxonasi
XMK	Xalqaro moliya korporatsiyasi
YISh	Yer ijarasi shartnomasi
TTR	Tirikchilikni tiklash rejasi
LTO	Loyihadan ta'sirlangan odamlar
SOQP	Sotib olish qobiliyati pariteti
NB	Nano bo'linmalar
NBP	Nano bo'linma pudratchilari
NBI	Nano-bo'linma ishchisi
USD	Qo'shma Shtatlar dollari
UZS	O'zbekiston so'mi

1. KIRISH

1.1 LOYIHANING QISQACHA TAVSIFI

1. FE Indorama Agro MChJ (IAL) Xalqaro moliyaviy korporatsiya (XMK) va Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Bankidan (YeTTB) mahalliy zavodini ifloslanmagan xom ashyo bilan barqaror ta'minlash uchun O'zbekistonga paxta yetishtirishning zamonaviy texnologiyalarini joriy etish, paxta yetishtirish va mexanik yig'ishni tashkil etish loyihasi uchun moliya olmoqda.
2. Loyiha paxta yetishtirishning ikkita sxemasini o'z ichiga oladi: IAL tomonidan to'g'ridan-to'g'ri dehqonchilik va IAL tomonidan oldindan moliyalashtirilgan mahalliy fermerlarni jalb qilib ular paxta yetishtirib IALga yetkazib berishi uchun ular bilan shartnoma tuzish:
  - To'g'ridan-to'g'ri dehqonchilik Qashqadaryo viloyatining Nishon va Kasbi tumanlari hamda Sirdaryo viloyatining Oqoltin va Sardoba tumanlarida taxminan 56 000 gektar (ga) yer maydonini o'z ichiga oladi – bu tartibga so'nggi o'zgartirishlar uchun 5-bandga qarang.
  - 2019-yilda IAL tomonidan Qashqadaryo viloyatidagi mahalliy (kichik) fermer xo'jaliklarini qo'llab-quvvatlash uchun shartnoma asosida dehqonchilik tashabbusi boshlandi (dastlab Kasbi tumanida va 2020-yilda Nishon tumaniga kengaytirildi), 2023-yilga kelib jami 27 000 gektar maydonga ega taxminan 1 000 fermer xo'jaligini qamrab oldi. IAL bilan shartnoma tuzgan fermerlar moliyaviy va boshqa yordam (oldindan moliyalashtirish, urug'lar, o'g'itlar, defoliant va pestitsidlar), uzluksiz agronomik qo'llab-quvvatlash va treninglarni oladilar va buning evaziga paxtani davlat zavodlari tomonidan yoki hukumat tomonidan belgilangan narxdan kam bo'lmagan narxda Indorama'ga yetkazib beradilar.
3. Xalqaro moliya institutlari tomonidan belgilanganidek, Loyihaning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:
  - Paxta yer uchastkalarini qayta rejalashtirish;
  - Paxta yerlarini o'zlashtirish, shuning ichida ekish, ekinlarni himoya qilish va yig'ib olish;
  - Har ikki viloyatda terilgan paxtani qayta ishlash uchun ikkita paxta zavodini qurish va eski paxta tozalash zavodini modernizatsiya qilish;
  - Paxtani dalalardan (to'g'ridan-to'g'ri va shartnoma asosida) paxta zavodlari va paxta yig'ish punktlariga tashish;
  - Turli yordamchi inshootlar qurilishi (fermer omborlari, mashina parklari, xodimlar va ularning oilalari uchun bir nechta turar-joy majmualari, biologik laboratoriyalar, kompostlash maydonchalari, taxminan 200 ta transformator, 100 km dan ortiq uzatish liniyalari)
4. Ushbu TTRdan alohida, IAL o'z Loyihasini qo'llab-quvvatlash uchun turli xil KIJ tadbirlarini boshladi, shu jumladan, dastlab XMKdan texnik yordam olgan tut yetishtirish tashabbusi va issiqxonalarini taqsimlash¹. Ushbu dastur (Hamjamiyat aktivlari dasturi yoki HAD) yer ijarasi bekor qilinganlardan maqsadli foydalanish uchun emas, balki hamjamiyatlar va mahalliy hokimiyatlar tomonidan kiritilgan so'rovlarga asoslangan holda, ayollar uchun aniq foyda keltiradigan qishloq darajasida daromad keltiruvchi faoliyatni rivojlantirish uchun mo'ljallangan. Ushbu dastur 2024 yilda IAL tomonidan nazorat qilinadi va baholanadi. HAD doirasidagi boshqa faoliyat quyidagilarni o'z ichiga oladi: bolalar bog'chasi infratuzilmasini qayta rejalashtirish, yo'llarni ta'mirlash, yerlarni qayta qurish, qishning ekstremal kunlarida suv ta'minoti, ba'zi hamjamiyatlardan chiqindilarni yig'ish, mahalliy hamjamiyatlarga chorva mollari uchun ajratilgan yerlar, paxta hosilidan keyin hamjamiyatlarni paxta po'stlog'i bilan ta'minlash, hamjamiyatlarga somon to'plarini taqdim etish va mahalla sug'orish infratuzilmasini yaxshilash. Sug'orish infratuzilmasini oluvchi hamjamiyatlar suvdan foydalanish imkoniyatidan

---

¹ 23 ta issiqxona tuman hokimliklari tomonidan belgilangan ro'yxat bo'yicha aholiga tarqatildi.

- foydalandilar; chorva boqishda yordamga ega bo'lganlar o'z hayvonlari orqali turmush sharoitlarini yaxshilaganlar; paxta poyasidan foyda oluvchilar oshxonada, ayniqsa qishda, qolgan hosildan foydalanishlari mumkin; pichan olganlar esa sotib, moddiy foyda olishlari mumkin. Shuningdek, paxta yetishtirish bilan bir qatorda, IAL O'zbekistonda umumiy oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash maqsadida bug'doy va arpa yetishtirishga ham yordam berdi.
5. 2022-yilning birinchi choragidan boshlab, IAL "Nano bo'linmalar"ni tashkil etish orqali to'g'ridan-to'g'ri dehqonchilikka yondashuvni bosqichma-bosqich strategik o'zgartirishni amalga oshirmoqda. Nano bo'linmalarda (NB) odatda sobiq brigadirlar rahbarlik qiladi. 2022-yilning 1-choragidan boshlab amalga oshirilgan birinchi qadamda har bir NB 120 dan 130 gektargacha bo'lgan maydonga qaradi va dastlab to'g'ridan-to'g'ri dehqonchilikda bo'lgan taxminan 56 000 gektar maydonda 400-ga yaqin NB tashkil etildi. 2022-yilda birinchi bosqichda, nano bo'linmalarni "Nano-bo'linma ishchisi (NBI)" nazirat qilgan, u IAL xodimi bo'lib, shartnoma asosida ishga qabul qilingan va o'z nazoratidagi Nano bo'linmadagi agrotexnik operatsiyalar sifati monitoringi uchun javobgar bo'lgan. Birinchi, 2022 yil modelida NBI-lar kutilganidan past natija ko'rsatdi, chunki:
    - Maoshlar NBda ishlashga yoki umumiy yer maydoniga bog'liq emas edi;
    - Fitosanitariya operatsiyalari ularning javobgarligi ostida emas edi;
    - Ular ishchi kuchini tanlashda tashabbusi cheklangan edi;
    - Imtiyozlar va bonuslar cheklangan edi.
  6. 2022-yil oxiridan boshlab, IAL Nano bo'linma modelini yanada rivojlantirish va o'zgartirish jarayonini boshladi, bu NB Ishchilarning o'zlari tomonidan qilingan so'rovlariga ko'ra har bir NB tomonidan qaraladigan maydonni (dastlabki 130 gektardan 80 gektarga) qisqartirishni o'z ichiga oldi, va NBlarning iqtisodiy va texnik mustaqilligiga tomon qo'shimcha qadamlar bosildi:
    - "NB Ishchisi" maqomi bekor qilindi va NB xodimlarining hech biri hozir IALning ish haqi fondida emas: ular avvalgi NB Ishchilaridan farqli o'laroq, endi avtonom NB pudratchilaridir (NBP);
    - Dala gigienasi (fitosanitariya bilan ishlov berish) endi to'liq NBP nazorati ostida va IAL yoki IAL pudratchilari tomonidan emas, balki NBlarning o'zlari tomonidan amalga oshiriladi;
    - NBlar Mahalla (mahalliy ma'muriyat) rahbariyati bilan hamkorlikda yaqin atrofdagi hamjamiyatlardan o'z xodimlarini yollash huquqiga ega;
    - NBlardan IAL tomonidan kuzatilayotgan dalaning haqiqiy maydoniga qarab nazorat to'lovlari olinadi. Ushbu to'lovlar IAL agronomlari va boshqa texniklar tomonidan texnik monitoring va maslahatlarni qoplash uchun mo'ljallangan.
  7. NB Pudratchilari qonuniy ravishda MChJ sifatida tashkil etilgan. Ularning to'lovi faoliyat va gektariga ko'ra. Ular Kasbi va Nishon tumanlaridagi Kompaniyaga topshirilgan paxta tonnasiga qarab ish haqi oladigan pudratchi fermerlar kabi emas. Aksincha, ular fermer xo'jaligi pudratchilari bo'lib, ish haqi asosida ishlaydilar. 2023-yildan boshlab, NB shartnoma shartlari nazorat haqi va hosil rag'bati (maydonlarida ishlayotgan texnikaning ishini nazorat qilish, maydonda o'tlatish yoki o'g'irlik holatlari yuz bermasligini ta'minlash va uni tashqi tahdidlardan himoya qilish uchun pul mukofoti)ni o'z ichiga oladi. NBI dan NBPga o'tish hosir yakunlandi.
  8. Bundan tashqari, sug'orish bo'yicha mutaxassislar va agronomlar kabi IAL xizmat ko'rsatuvchilari o'z xohishlariga ko'ra NBlarga texnik yordam ko'rsatishlari mumkin. NBlar, shuningdek, IAL va mahalliy ma'muriyat bilan hamkorlikda o'zlari xohlagan ishchilarni yollashlari mumkin.
  9. Umumiy IAL ishlab chiqarish tashkilotidagi Nano bo'linmalarning tashkiliy sxemasini o'z ichiga olgan "Nano bo'linmaning sayohati" haqida batafsil ma'lumotni https://www.indorama-agro.com/public/report/NUW-NUC_sahifasida_topishingiz_mumkin.-Journey.pdf manzilida olishingiz mumkin.
  10. Shuni ta'kidlash kerakki, Nano-bo'linmalar ushbu TTR uchun asos bo'lib xizmat qiladigan boshlang'ich so'rovlar vaqtida to'liq o'rnatilmagan va natijada ular aniq intervyular yoki savollar bilan qamrab olinmagan.

1.2 YER OLISH JARAYONI VA XRONOLOGIYASI

1.2.1 O'zbekistonda paxtachilik sohasi islohoti

11. O'zbekiston 1991-yilda mustaqillikka erishganidan beri paxta yetishtirish, o'zgartirish va sotish butunlay davlat tomonidan tashkil etilgan. Paxtakorlar oldindan belgilangan miqdoriy maqsadlarga erishishlari kerak edi va o'z mahsulotlarini davlat muassasalariga sotishdan boshqa ilojisi yo'q edi. Sektorga bolalar va majburiy mehnatning muhim muammolari ta'sir ko'rsatdi, bu esa ba'zi yirik xaridorlar tomonidan boykotga olib keldi. 2017 yildan boshlab Hukumat paxtachilik sohasida ulkan islohotlarni boshladi. Ushbu islohotning jihatlaridan biri xususiy kompaniyalar mas'uliyati ostida "klasterlar"ni shakllantirish edi. Bu korxonalar muayyan hududda paxta yetishtirishni tashkil etish, paxtani qayta ishlash va xalqaro bozorlarga chiqarishda davlat organlarining o'rnini bosadi.

1.2.2 IAL klasteri uchun yer olish jarayoni

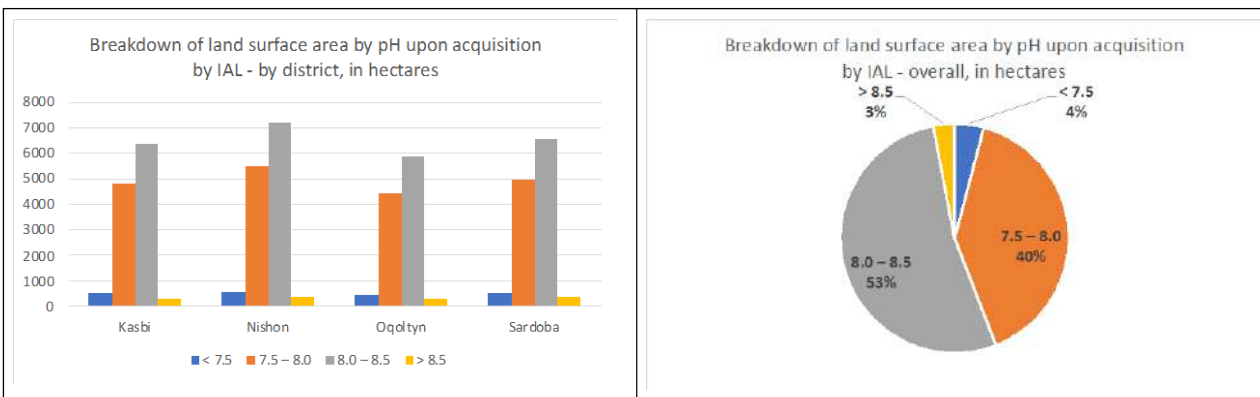
12. Indorama Agro MChJ XK (IAL) 2018 yilda hukumat tomonidan mamlakatda paxtachilik tarmog'ini xususiylashtirish jarayoni boshlanganidan keyin tashkil etilgan. 2018-yil avgust oyida Hukumat loyihaga yer ajratish to'g'risida qaror qabul qildi. O'zbekistonda qishloq yerlari davlat mulki bo'lib, ilgari xususiy fermerlarga uzoq muddatli ijara asosida berilgan. Davlat tomonidan xususiy foydalanilayotgan (lekin xususiy mulk bo'lmagan) yerlarni davlat manfaatlarini ko'zlab ta'minlashning asosiy yo'li ekspropriatsiya qilishdan ko'ra, yerni ijaraga berish shartnomalarini bekor qilish hisoblanadi (ular tuman hokimliklari darajasida qabul qilinadi va boshqariladi²). Farmondan so'ng tuman hokimliklarida yo ekspropriatsiyadan foydalanish yoki fermerlar tomonidan yer ijarasini ixtiyoriy ravishda bekor qilishni talab qilish o'rtasida tanlash imkoniyati edi. Ular ikkinchisini tanladilar va yer olish jarayonini shunga ko'ra tashkil qildilar, tamoyili shundaki, fermerlar majburlashsiz o'z xohishlariga ko'ra yer ijarasini bekor qilishga rozi bo'lishadi.

13. IALga ajratish uchun mo'ljallangan yerlar odatda tuproq, sug'orish yoki foydalanish muammolari tufayli salohiyati cheklangan, nisbatan past sifatli yerlar edi. Yaxshi fermer xo'jaliklari yer olish jarayonida ataylab inobatga olinmagan edi. Misol uchun, tuproq tahlili shuni ko'rsatdiki, hukumat tomonidan IALga ijaraga berilgan sirt maydonining 56%-ining tuproq pH darajasi 8 (ishqoriy) dan yuqori bo'lgan. Yuqori pH yerni eroziyaga ko'proq moyil qiladi va unumdorlik bilan bog'liq bir qator muammolarni keltirib chiqaradi, ayniqsa ildizlarda azot mavjudligi bilan bog'liq va fito-sanitariyaviy ishlov berish samaradorligini pasaytiradi. Bu organik moddalar va ammoniy sulfat kabi kislotalovchi o'g'itlar qo'llash orqali tuzatilishi mumkin, bu esa vodorod kationlarini ajratib chiqaradi va shunga mos ravishda tuproqni kislotali qiladi. Biroq, bu unumdorlik bilan bog'liq muammolarni hal qilish uchun zarur bo'lgan organik moddalar va o'g'itlar miqdorini olish, odatda, oddiy fermerlarning qo'lidan kelmaydi. Shuningdek, yer ko'pincha to'g'ri tekislanmaganligi sababli sug'orish samarasiz bo'lib, ba'zi joylarda suv to'planib qolgan va boshqa joylarda suv yetishmasligi tufayli o'simliklar oralig'i va zichligi muammolariga olib kelgan. Quyidagi rasmda IAL tomonidan olingan yer uchun pH qiymatlarining yer olish jarayonigacha taqsimlanishi ko'rsatilgan:

---

² Tuman darajasida markaziy hukumatni ifodalovchi mahalliy ma'muriyat idoralari.

1-RASM: IAL TOMONIDAN MELIORATSIYADAN OLDIN OLINGAN YERNING PH QIYMATLARINING TAQSIMLANISHI

14. IALga ijaraga berilgan yerlarning sug'orish va drenaj infratuzilmasi ham yomon holatda edi yoki ta'mirlab bo'lmas darajada edi. Kompaniya yerga egalik qilganidan so'ng va keyingi to'rt yil davomida yerning xususiyatlarini to'g'rilash va uni sug'orish va ekishga yaroqli qilish uchun juda katta kuch sarflashiga to'g'ri keldi. Bajarilgan ishlar quyidagicha:
  - 16 000 ga dan ortiq yer tekislash;
  - 65,8 km sug'orish kanallarini qurish yoki qayta qurish;
  - 1080 km irrigatsiya kanallarini tozalash;
  - Cho'kindilar to'planib qolganligi sababli samarasiz bo'lgan 52 km drenaj kollektorlari va 198 km drenaj ariqlarini tozalash;
  - 6500 gektar lalmi yerni sug'oriladigan yerga aylantirish yoki "qayta" aylantirish.
  - 330 ta yangi nasos stansiyalarini o'rnatish; va
  - Tuproq unumdorligini to'g'irlash uchun 34 ming tonna kompost qo'llash.
15. Bundan tashqari, individual ijarachilarning sezilarli qismi yuqori qarzdorlik holatida edi va hukumat ular ijarasini qaytarsa qarzlarini bekor qilishga qaror qildi.
16. IALga ajratilgan yerlarning ijarachilariga tuman hokimiyatlari tomonidan o'z yer ijara shartnomalarini (LLA) ixtiyoriy ravishda bekor qilishga taklif qilindi va kompensatsiya sifatida Indorama Agroda ishga joylashish imkoniyati berildi. Yerlari maxsus ravishda yaxshilangan joylarda (kanallar va boshqa yaxshilash ishlari), Indorama Agro bunday yaxshilanishlarni amalga oshirgan yer foydalanuvchilariga naqd pul kompensatsiyasi to'lagan. Jarayon muvaffaqiyatli deb hisoblanib, aksariyat ijarachilar o'z LLAlarini bekor qilgan va IALda ishga kirgan.
17. Barcha loyiha tumanlarida hokimiyatlar yer ijara shartnomalari bo'lgan ta'sirlangan fermerlar bilan muzokaralar olib bordi va ularni yer maydonlarini ijaraga olish huquqlaridan voz kechishni so'radi. To'g'ridan-to'g'ri dehqonchilik uchun barcha yerlar muzokaralar orqali sotib olingan bo'lib, huquqiy aralashuvni talab qiladigan hech qanday nizolar bo'lmagan. Cheklangan sonli fermerlar (umumiy 7% atrofida) yerlarini topshirishdan bosh tortdi. IAL yer sotib olish jarayoniga bevosita aralashmagan bo'lib, bu jarayon to'liq davlat idoralari tomonidan har bir tuman hokimiyati rahbarligi ostida boshqarilgan.
18. Fermerlar tomonidan topshirilgan yerlarning sifati pastligi va qarz muddatining uzaytirilishi fermerlarning hayot tarziga ta'sirni kamaytirdi. Biroq, bu loyiha uchun ijtimoiy nuqtai nazardan asosiy ta'sir bo'lib qolmoqda, bu Indorama'da uzoq muddatli bandlik bilan kompensatsiya qilinishi ko'zda tutilgan edi.
19. Loyihaga ajratilgan yerlar asosan dehqonchilik uchun mo'ljallangan edi (garchi ularning ko'pi aslida foydalanilmagan bo'lsa ham) va hech qanday uylar yoki kichik bizneslarni o'z ichiga olmaydi. Natijada, hech qanday jismoniy ko'chirish bo'lmagan. Inventarizatsiya vaqtida 1155 ta paxta fermer xo'jaligiga (shulardan 65 tasi ayol boshchiligidagi xo'jaliklar) hukumat tomonidan yer sotib olish jarayonida murojaat qilingan va 1064 fermer xo'jaligi (shulardan 12 tasi ayol boshchiligidagi xo'jaliklar) yer ijara shartnomalarini bekor qilishga rozi bo'lgan, 87 fermer esa o'z faoliyatlarini davom ettirishga qaror qilgan va to'rt xo'jalik o'rniga boshqa yer olishni so'ragan. Loyihaning boshlanishida ijara shartnomalari bekor qilingan fermer xo'jaliklarining taxminan 9 000 vaqtincha ishchilariga ta'sir ko'rsatilgan deb hisoblangan. Bu vaqtinchalik ishchilarning batafsil ro'yxati o'sha paytda mavjud bo'lmagan. Ta'sirlangan mavsumiy ishchilar soni loyiha hududlaridagi sharoitlarda paxta yetishtirish uchun odatda talab qilinadigan ishchi kuchiga mos keladi. IAL O'zbekistonda paxta yetishtirishda, ayniqsa, paxta yig'im-terimi vaqtida keng tarqalgan majburiy va bolalar mehnati yo'q qildi. 2022-yilda O'zbekiston Prezidenti paxta sektorida bolalar va majburiy mehnat yo'q qilganini aytdi, bu esa Sovet Ittifoqi qulaganidan beri mamlakatda paxta ishlab chiqarishning asosiy muammosi sifatida e'tirof etilgan edi.
20. IALda hali ham ishlayotgan fermerlar soni HR bo'limidan so'raldi. Ta'sirlanganlar ro'yxatini ish bilan ta'minlanganlar ro'yxati bilan moslashtirish 2023-yil oxirida amalga oshirildi va bandlikni kamaytirish samaradorligini aniq tasavvur qilish imkonini berdi.

1.2.3 Iqtisodiy ko'chirish ta'sirlari

21. Loyiha jismoniy ko'chirishni o'z ichiga olmaydi. Oldingi fermer xo'jaliklari ijaralari har bir fermerning Indorama Agro paxta klasterini tashkil qilish qaroriga asosanib bekor qilingan bo'lsa-da, PS5 Yerlarni sotib olish va majburiy ko'chirish muhim deb hisoblanadi, chunki muzokaralar muvaffaqiyatsiz tugagan taqdirda ekspropriatsiya qo'llanilishi mumkin edi. Shuning uchun, yer sotib olish va birlashtirish jarayoni natijasida yuzaga kelgan fermer xo'jaliklari va fermer ishchilarining iqtisodiy ko'chirish ta'sirlarini hal qilish kerak. Loyiha uchun boshqa obyektlar (masalan, zavodlar va turar-joy lagerlari) uchun yer davlat mulki bo'lib, boshqa foydalanuvchilarga ijaraga berilmagan, shuning uchun bu obyektlar bilan bog'liq hech qanday shaxsiy yer foydalanuvchilari ta'sir qilmagan. 5 km uzunlikdagi uzatish liniyasi yangi Oq Oltyn tumanidagi zavodni milliy tarmoqqa ulash uchun qurilgan. 2022-yilga kelib, boshqa 10 kV liniyalar Sirdaryoda (21,5 km uzunlikda) va Qashqadaryoda (43,1 km uzunlikda) qurilgan. Ushbu liniyalar O'zbekistonning davlat elektr ta'minoti tashkiloti bo'lgan Uzbekenergo tomonidan qurilgan. Yer O'zbekiston hukumati tomonidan ajratilgan. IAL uzatish liniyasi yo'nalishi hozirda IAL tomonidan ijaraga olingan maydonlarni kesib o'tganligini va asosiy yer sotib olish amaliyoti doirasida olinganligini xabar qildi. Qurilish bosqichida hech qanday fermerlar qo'shimcha ta'sirga uchramadi.
22. Indorama'ga ajratilgan yer ataylab kam hosilli, sho'rlangan yoki gidroksid tuproqli yerlar orasidan tanlangan bo'lib, ularni normal hosildorlikka qaytarish uchun maxsus o'g'itlash va qayta tiklash talab qilingan va eskirgan sug'orish yoki drenaj tizimlari bo'lgan. Bu yaxshi yerlarning iqtisodiy ko'chirishini minimallashtirish va ushbu yerni to'g'ri hosildor salohiyatga qaytarish orqali loyiha foydasini maksimal darajada oshirish maqsadida amalga oshirilgan. Tafsilotlar yuqoridagi 13 va 14-paragraflarda keltirilgan. Loyiha uchun yer sotib olish jarayoni tuman hokimiyatlari tomonidan boshqarilgan. Yer sotib olish jarayonida O'zH tomonidan 1155 ta paxta fermer xo'jaliklariga murojaat qilingan va 1068 ta fermer xo'jaliklari yer ijara shartnomalarini (LLA) yoki yer foydalanish huquqlarini (noformal ijarada bo'lgan holatlarda) bekor qilishga rozi bo'lgan, 87 ta fermer esa o'z faoliyatlarini avvalgidek davom ettirishga qaror qilgan.
23. Fermer xo'jaliklari odatda kichik biznes sifatida yuritilgan va fermerlar tomonidan har 10 gektar paxta yeri uchun o'rtacha bitta to'liq bandlik ekvivalenti bo'yicha ishchilar yollangan. LLAlarni bekor qilish fermer tomonidan ixtiyoriy (fermer tomonidan bekor qilish) yoki hukumat tomonidan talab qilingan taqdirda majburiy bo'lishi mumkin edi. Bu holda, LLAlarning bekor qilinishi ixtiyoriy deb hisoblangan, chunki fermerlar rad etish imkoniyatiga ega bo'lgan va ekspropriatsiya qo'llanilmagan. Biroq, LLAlarning bekor qilinishi ixtiyoriy deb hisoblangan bo'lsa-da, PS5 qo'llaniladi, chunki kerak bo'lsa hukumat ekspropriatsiya qo'llanilgan bo'lishi mumkin edi. Yer sotib olish jarayonida fermerlar va fermer ishchilari foydalanishi mumkin bo'lgan mahalliy hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlangan shikoyat mexanizmi mavjud edi. Biroq, yer sotib olish jarayonida hech qanday shikoyatlar yozilmagan, bu esa shikoyat mexanizmi to'g'ri ishlamaganligini va ta'sirlangan odamlar shikoyat qilishdan tortinishganligini tasdiqlaydi. 2020-yil sentabr oyida XMK guruhi tomonidan tashkil etilgan Fokus Guruh Muloqotlarida erkin so'zlashga taklif qilingan odamlar o'sha paytda jarayon ixtiyoriy bo'lganligini tasdiqlashdi va ular bunga rozi bo'lishdi, chunki ular LLAlarni bekor qilishning kompensatsiyasini (Indorama Cottonda ishga kirish yoki muqobil ishga joylashish) dehqonchilikka jozibador muqobil yechim sifatida ko'rishdi.
24. Xulosa qilib aytganda, Indorama paxta klasterlariga yer ajratish uchun taxminan 1,000 yer ijara shartnomalari bekor qilingan jarayon ixtiyoriy deb baholangan, bu mamlakat bo'ylab barcha shunga o'xshash paxta klasterlari uchun qo'llanilgan yo'riqnomalarga muvofiq. Ushbu muhim ta'sirni asosiy kompensatsiyasi Indorama'da ish bilan ta'minlanish edi.

1.3 USHBU HISOBOTNING KO'LAMI

25. Batafsil asosiy ma'lumotlar dastlabki yer ajratish jarayonida (2018-2019 yillarda bo'lib o'tgan va to'liq davlat tuman darajasidagi ma'muriy idoralar tomonidan tashkil etilgan va amalga oshirilgan) barcha sub-tumanlar uchun to'plangan emas edi. Ba'zi ma'lumotlar yig'ilgan bo'lsa-

da, tizimli so'rov o'tkazilmagan va hayot darajasi haqidagi ma'lumotlar yetarli bo'lmagan. Bundan tashqari, umuman qamrab olinmagan mavsumiy ishchilar kabi muhim bo'shliqlar mavjud edi. O'sha paytda maslahatchilar mavjud statistik va mintaqaviy ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarni veb-saytlar va hisobotlardan ko'rib chiqishni amalga oshirgan va bevosita fermerlar, shartnoma asosida fermerlar va hamjamiyat a'zolari bilan fokus guruh muhokamalarini o'tkazish uchun joylarga tashriflar uyushtirgan. Dastlabki TTR ushbu dastlabki ma'lumotlarga asoslangan edi.

26. Tirikchilikni tiklash rejasining (TTR) ushbu yangi versiyasi 2022 yil may va iyun oylarida o'tkazilgan asosiy ma'lumotlarni yangilash so'rovlariga asoslangan holda ishlab chiqilgan (asosiy hisobot alohida taqdim etilgan). Ushbu TTRni yangilash uchun 2023 yilning to'rtinchi choragida IAL tomonidan bevosita ta'sirlangan odamlarning ma'lumotlar bazasini birlashtirish va so'rovlar o'tkazish bo'yicha qo'shimcha tadqiqotlar olib borildi. 2022 yilda o'tkazilgan asosiy so'rovlarning maqsadlaridan biri mavjud ma'lumotlar va aniqlangan fermerlar bilan o'tkazilgan intervyularga asoslangan holda, imkon qadar, boshlang'ich vaziyatni qayta tiklash edi. Endi ushbu TTRning yangi versiyasi dastlabki versiyadan ancha mustahkam ma'lumotlarga asoslangan.

2. USHBU TTR'NI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASI VA 2023 YILGI QO'SHIMCHA SO'ROVLAR

2.1 2.1 USHBU TTR'NI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASI UMUMIY MA'LUMOTI

27. "Ushbu TTRni ishlab chiqish metodologiyasi quyidagilarga asoslangan edi:

- IAL klasteriga o'z qishloq xo'jalik yerlarini topshirgan taxminan 1,000 fermerlar orasidan haqiqatan ham ta'sirlanganlarga TTR faoliyatini qaratish uchun muvofiqlik mezonlarini aniqlashtirish;
- Ularning hozirgi hayot tarzini va ehtiyojlarini yaxshiroq tushunish uchun muvofiq deb hisoblanganlar bilan so'rov o'tkazish.

2.2 MUVOFIQLIKNI ANIQLASHTIRISH

2.2.1 Ta'sirlangan fermerlarning ma'lumotlar bazasini qayta tiklash

28. Dastlabki tadqiqotlar (2019-2020 yillar) dan ma'lum bo'lganidek, IAL klasteri tomonidan qiziqish bildirilgan to'rt tuman bo'yicha jami ta'sirlangan fermerlar soni taxminan 1,000 nafar edi, ammo to'liq, konsolidatsiyalangan va tasdiqlangan ro'yxat mavjud emas edi, bu esa 2022 yilgi hayot darajasi so'rovlarini o'tkazishda turli muammolarni keltirib chiqardi. Ushbu maslahatchining ko'rsatmasi bilan, IAL 2023 yil oxirida ta'sirlangan fermerlarning ma'lumotlar bazasini qayta tiklashni amalga oshirdi, bu TTRning oldingi versiyalarida ustuvor vazifa sifatida aniqlangan edi.

29. Ta'sirlangan fermer xo'jaliklarining yangi ro'yxatlari 2018 yil oxirida tuman hokimiyatlari tomonidan chiqarilgan yer olish qarorlarining qog'oz nusxalaridan ma'lumotlar yig'ish orqali tayyorlandi. Ushbu yer olish qarorlari fermerlar bilan yer ijara shartnomalarini bekor qilgan va dehqonchilik yerlarini Davlat zaxira yerlariga qaytarishni buyurgan, keyinchalik ular IALga ijaraga berilgan. Ushbu harakatlar asosida, Qashqadaryo viloyatidagi Kasbi tumanidagi sezilarli bo'shliqlar bilan birinchi ro'yxat taxminan 900 fermer xo'jaliklari va davlat tashkilotlaridan iborat bo'lib, ushbu tumanda ta'sirlangan fermer xo'jaliklarining umumiy sonidan ancha kam bo'lgan va ular uchun faqat 12 ta qaror mavjud edi. Nihoyat, mahalliy IAL jamoasi ushbu tuman uchun ham qarorlarni yig'ishga muvaffaq bo'ldi va Kasbi uchun yakuniy ma'lumotlar bazasiga 320 ta yozuv qo'shildi.

30. Natijada, quyidagi jadvalda ko'rsatilganidek, 1,220 fermer xo'jaliklarining taxminiy ro'yxati paydo bo'ldi:

1-jadval: Ekspropriatsiya qarorlari asosida ta'sirlangan fermer xo'jaliklarining vaqtinchalik soni

Mintaqa	Ta'sirlangan fermalar	Tuman	Ta'sirlangan fermer xo'jaliklari
Qashqadaryo	654	Kasbi	332
		Nishon	322
Sirdaryo	566	Oq Oltin	213
		Sardoba	353
Jami		1220	

31. Ushbu fermer xo'jaliklari orasida, yuqorida 13 va 14-bandlarda batafsilroq tavsiflanganidek, muhim sonli fermer xo'jaliklari sho'rlangan yerlar yoki ishlamaydigan sug'orish tizimlariga ega bo'lgan.

32. Bundan tashqari, dublikatlar (bir necha fermer xo'jaliklarida bir xil LTO ishtirok etgan) va davlat tashkilotlari ro'yxatdan chiqarildi, natijada 1,164 LTOdan iborat ikkinchi ro'yxat hosil bo'ldi. Nihoyat, ushbu 1,164 LTO orasida 102 tasi noto'g'ri aniqlangan, chunki ular o'z yerlarini IALga topshirgan deb hisoblangan, aslida esa ularning yeri boshqa klaster (Sirdaryo viloyatining Sardoba tumanidagi Sardoba Universal Klaster) uchun sotib olingan. Shunday qilib, yakuniy ro'yxat quyidagi jadvalda ko'rsatilganidek, 1,062 LTOdan iborat edi.

2-jadval: Ta'sirlangan fermer xo'jaliklarining yakuniy soni va taqsimoti

Mintaqa	Ta'sirlangan fermer xo'jaliklari	Tuman	Ta'sirlangan fermer xo'jaliklari
Qashqadaryo	624	Kasbi	308
		Nishon	316
Sirdaryo	438	Oq Oltin	203
		Sardoba	235
Jami		1062	

33. Kompaniya hukumatdan to'g'ridan-to'g'ri dehqonchilik uchun sotib olgan yerda qancha fermer va mavsumiy ishchilar ishlaganligi haqida hech qanday ma'lumot saqlanmaganligini ta'kidlash muhimdir. Biroq, fermer ishchilar soni ekin maydoniga mutanosib deb hisoblanadi, ya'ni taxminan har 10 gektar yerga bitta ishchi to'g'ri keladi. Shuningdek, IAL hali ham paxta va don yetishtirish bilan shug'ullanganligi sababli, bu fermer ishchilari yangi tashkilotda ham mos ish topishi mumkinligini ta'kidlash muhimdir.

2.2.2 Muvofiqlik mezonlari

34. TTR imtiyozlari uchun muvofiqlik mezonlari qolgan ta'sirlanganlarga foyda keltirishini ta'minlash uchun qayta ko'rib chiqildi. Shuning uchun, 1,062 LTO ro'yxatini IALda ishlagan yoki hali ham ishlayotganlardan filtr qilishga qaror qilindi, chunki ish bilan ta'minlash hayot darajasi ta'sirini kamaytirishning asosiy vositasi sifatida mo'ljallangan edi.

35. IALning HR registrlarini tekshirish va ularni yuqorida tavsiflangan 1,062 fermer ro'yxati bilan solishtirish orqali, jami LTOlarning 575 nafari (taxminan 54%) IALda ish bilan ta'minlanganligi va hozirda ishlayotganligi (319 LTO, jami 1,062 nafardan taxminan 30%) yoki oldin ishlaganligi (256 LTO, jami 1,062 nafardan taxminan 24%) aniqlangan. Ushbu 256 LTO turli muddatlarda IALda ishlagan (o'rtacha muddat 634 kun, ba'zi a'zolar esa 1680 kungacha ishlagan). Ularning ijtimoiy-iqtisodiy tahlili keyinchalik amalga oshiriladi va ulardan keyinchalik potentsial huquqiylik aniqlanadi.

Ularning mehnat hujjatlarini ko'rib chiqish quyidagilarni ko'rsatadi:

- 32 nafari hozirda Nano bo'linma pudratchilarida ishlamoqda;
- 93 nafari 1 va 2,5 yil o'rtasida ishlagandan keyin ishni tark etdi;
- Ularning IALdagi ish davrining mediani 509 kun (o'n yetti oy) va o'rtacha 634 kun (21 oy);
- Ishni tark etish sabablari quyidagicha ko'rinadi:
  - Ixtiyoriy iste'foga chiqish;
  - Tashqarida (shu jumladan, O'zbekistondan tashqarida) yaxshiroq imkoniyatlar;
  - O'limlar;
  - Shartnoma muddati tugashi;
  - Ishdan chiqish va Nano bo'linma pudratchisi bo'lish.

36. Shu bilan birga, 458 LTO (taxminan 43%) hech qachon IALda ishlamagan, 29 nafari esa javob berishdan bosh tortgan. IALda hech qachon ish bilan ta'minlanmagan 458 LTO ro'yxati ustida ishlash davomida, hozirgi hayot darajasi holatlarining quyidagi taqsimoti aniqlandi:

3-jadval: IALda hech qachon ishlamagan LTolar uchun hozirgi hayot tarzi holatlari taqsimoti

Quyidagi jadvaldagi qalin shrift bilan yozilgantoifalar kelgusidagi TTR imtiyozlariga haqli deb taxmin qilinadi.

#	Hozirgi kasb	LTolar	LTolar (%)	TTR uchun mos
1	Fermer (Boshqa klaster, bog‘dorchilik, chorvachilik, baliqchilik va hokazo)	100	21,8%	
2	Hukumat tashkilotlarida ishlaydi	39	8,5%	
3	Tadbirkor	31	6,8%	
4	Xususiy sektorda doimiy ishchi	18	3,9%	
5	Pensioner (nafaqaxo‘r)	56	12,2%	
6	Ishsiz	112	24,5%	112
7	Mehnat migranti (Rossiya, Qozog‘iston)	33	7,2%	33
8	Taksichi	11	2,4%	11
9	Traktor haydovchisi/operatori	10	2,2%	10
10	Yordamchi ishchi (qurilish, elektrchi, oshpaz va hokazo)	9	2,0%	9
11	Nogiron	1	0,2%	1
12	Talaba	1	0,2%	1
13	Vafot etgan	23	5,0%	
14	Ko‘chib ketgan	14	3,1%	
	JAMI	458	100,0%	177

37. Hali aniqlanmagan yoki joylashmagan LTolar uchun, IAL ularning huquqlari isbotlanganda yordam va qo‘llab-quvvatlashni taklif qilishni va‘da qiladi. Pensiya oluvchilar ushbu paytda muvofiq deb hisoblanmaydi, chunki ular pensiya oladilar, bu esa minimal daromadni ta‘minlaydi. Pensiya miqdori 2023 yil noyabr oyida O‘zbekiston Prezidenti tomonidan qabul qilingan qarorga muvofiq oshirildi, minimal pensiya miqdori hozirda oyiga 725,000 so‘m (58 AQSh dollari). Boshqa imtiyozlar, masalan, nogironlik nafaqasi ham shu qarorga ko‘ra oshirildi (hozirda oyiga 800,000 so‘m).

38. Agar hozirda haqli deb hisoblanmagan odamlar o‘zlarining nohaqligini isbotlashni xohlasa, ular IAL shikoyat mexanizmiga shikoyat qilishlari mumkin. Ularning holati IAL tomonidan ko‘rib chiqiladi va agar ularning hayot darajasi sharoitlari talab qilsa, ular muvofiq hisoblanishi mumkin. Shikoyat tizimi bunday da‘volar uchun uch oy davomida ochiq bo‘ladi

2.2.3 TTR paketlariga uvofiq bo‘lgan shaxslarni tanlash

39. Dastlabki 1,068 LTolardan jami 177 nafari TTR imtiyozlariga ega bo‘lish uchun oldindan tanlangan. Ular quyidagi toifalarga kiradi:

- Ishsiz;
- Mehnat migrantlari (Rossiya, Qozog‘iston), iqtisodiy jihatdan zaif holatda bo‘lib, ularni migratsiyaga majbur qilgan;
- Taksichilar, bu kasb O‘zbekistonning ko‘pgina qishloq hududlarida ortiqcha bo‘lib, ko‘pincha boshqa imkoniyatlarni topa olmagan erkaklar uchun qoniqarli barqaror daromadni keltirmaydi;
- Traktor haydovchisi/operatori (taksichilar kabi);

- Yordamchi ishchi (qurilishda, elektrchi, oshpaz va hokazo), barqaror ish bilan ta'minlash istiqbolisiz;
- Nogiron shaxs;
- Talaba.

2.3 QO'SHIMCHA 2023 YILI O'TKAZILGAN SO'ROVLAR

2.3.1 Maqsadlar

40. Mavjud ma'lumotlarda yetishmayotgan ma'lumotlarni to'ldirish uchun Qo'shimcha so'rov 2023 yilning 4-choragida o'tkazildi. Ushbu so'rov, tirikchilikni tiklashdagi o'ziga xos muammolar va imkoniyatlarni tushunishga, hamda TTR rivojlanishi va resurslarni taqsimlash uchun mazmunli ma'lumotlar taqdim etishga qaratilgan. Bundan tashqari, dastlabki aniqlangan mos keladigan ta'sirlangan fermerlar (yuqoridagi 0-bo'limda aytib o'tilgan 177 kishi) haqida qo'shimcha batafsil ma'lumot to'plash, ularning hozirgi tirikchilik, o'rtacha oila daromadini o'rganish va barqaror tirikchilikni tiklash va qo'llab-quvvatlash uchun tegishli tadbirlarni ishlab chiqish edi.

2.3.2 Metodologiya

41. So'rov 2023 yil dekabr oyida shaxsiy intervyular orqali yoki respondent kelolmagan holatlarda telefon orqali o'tkazildi. Anketa asosida o'tkazildi (1-ilogava qarang). Anketa quyidagilarni qamrab oldi:
- Ta'sirlangan shaxslar va ularning oilalari (a'zolar, faoliyat turi, yoshi, ta'lim darajasi);
  - Ta'sirlangan shaxslar qayta tiklash uchun qiziqadigan tirikchilik variantlari, shu jumladan ushbu tirikchilik faoliyatlari bilan shug'ullanish uchun zarur bo'lgan maxsus ko'nikmalar va treninglar;
  - Ta'sirlangan shaxs yoki boshqa oila a'zolari IALda ishlaganligini va qancha muddat ishlaganligini tekshirish.
42. So'rov IAL xodimlari tomonidan o'tkazildi, shu jumladan IAL ESG jamoasidan 5 tajribali intervyuer (ishdan qoniqish so'rovi, KIJ ta'siri so'rovi va h.k.). Ishtirok etgan barcha xodimlar anketa bo'yicha treningda o'tishdi.

2.3.3 Asosiy Natijalar

2.3.3.1 Bog'lanib bo'lmagan va so'rovdan bosh tortganlar

43. 177 LTOdan 15 nafari bilan bog'lanib bo'lmadi. Biroq, ularning shaxsiy ma'lumotlarini bilvosita muloqot orqali (qo'shnilar, Mahalla yetakchilari) aniqlash mumkin bo'ldi. Ularning ko'pchiligi mintaqadan ko'chib ketgan. Ular tirikchilik haqida qo'shimcha ma'lumot olinmaguncha, potensial mos keladigan shaxslar ro'yxatida saqlanadi.
44. 6 nafar LTO so'rovda ishtirok etishdan bosh tortdi, ularning barchasi tirikchilikni tiklashga ehtiyoj sezmayotganini yoki IAL bilan hech qanday aloqada bo'lmaslikni xohlashlarini bildirishdi. Bu esa, haqiqiy so'rovdan o'tkazilgan 156 LTOni qoldiradi. Ushbu shaxslar potensial mos keladigan shaxslar ro'yxatida saqlanadi va IAL shikoyat mexanizmi orqali murojaat qilishlari mumkin, bunda ularning tirikchilik qayta ko'rib chiqiladi.

2.3.3.2 IALda Ishlash

45. Shuningdek, so'rovda aniqlangan 156 nafar LTOdan 46 nafari avval IALda ishlagan (o'zlari yoki oilaviy a'zolari). Natijalar quyidagi jadvalda ko'rsatilgan:

4- **jadval: 156 hozircha muvofiq LTO orasidagilarning IALda ishlaganlari**

Mintaqa	Tuman	IALda hech qachon ishlamagan	IALda ishlagan	Jami
Qashqadaryo	Kasbi	13	22	35
	Nishon	45	11	56
Sirdaryo	Oq Oltin	29	9	38
	Sardoba	23	4	27
Jami		110	46	156

46. Yuqoridagi jadvalda ko'rsatilganidek, 46 nafar LTO IALda ishlagan (yoki oilasining bir a'zosi), shulardan 20 nafari so'rov paytida hamon ishlayotgan edi. Ularning o'rtacha ish davomiyligi 20 oy. Bu LTOlar hozircha yakuniy mos keladiganlar ro'yxatidan chiqariladi, lekin ular IAL shikoyat mexanizmi orqali murojaat qilishlari mumkin, bunda ularning shaxsiy tirikchilik qayta ko'rib chiqiladi.

2.3.3.3 *Joriy tirikchilik faoliyati*

47. LTOlarning hozirgi ish joylari so'raldi va natijalarga ko'ra, 61% ishsiz, 12% mintaqadan tashqarida ishlaydi va 9% o'z-o'ziga band bo'lgan oddiy ishchilar. Qolgan 5,5% davlat pensiyasi oluvchi nafaqaxo'rlar va 13% ishchilar.

5- **jadval: LTOlarning joriy tirikchilik faoliyati**

Quyidagi jadvaldagi qalin shrift TTR imtiyozlari uchun mos keladigan toifalarni ko'rsatadi.

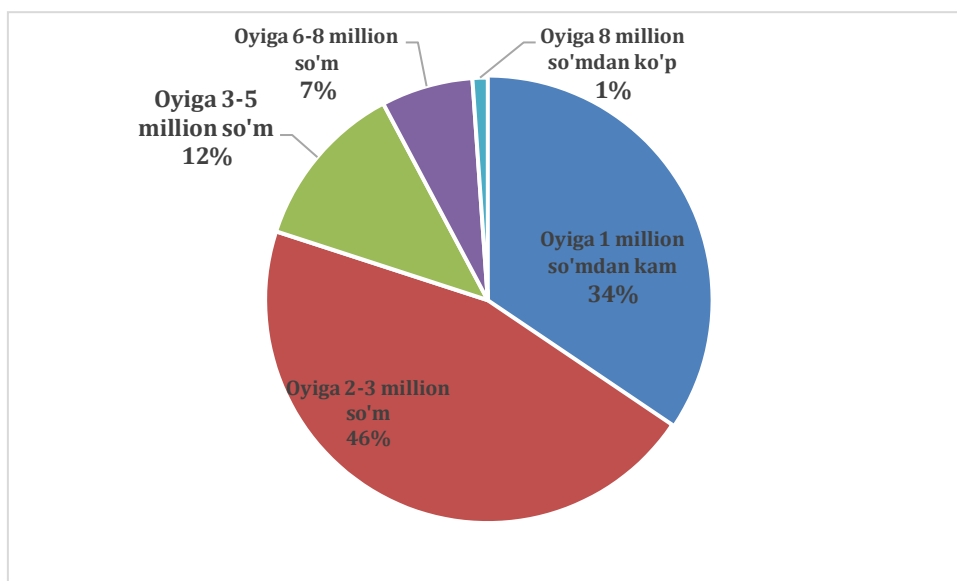
Hozirgi kasb	Soni	Ulushi (%)	TTR uchun mos keladi
Ishsiz	67	60,9%	67
Migrant ishchi	13	11,8%	13
Tasodifiy ishchi	10	9,1%	10
Xususiy kompaniyada ishlaydi	7	6,4%	-
Nafaqaxo'r	6	5,5%	-
Davlat tashkilotida ishlaydi	5	4,5%	-
Tadbirkor/Sotuvchi	2	1,8%	-
Jami	110	100,0%	90

48. Ushbu so'rovdan aniqlangan barqaror yashash faoliyatiga ega bo'lganlarni (muntazam ish, pensiya, kichik biznes) istisno qilganda, yakuniy mos keladigan LTOlar soni 90, qo'shimcha 15 kishi bilan jami 115 mos keladigan LTO. Yuqoridagi 37, 38, 44 va 46-bandlarda aytib o'tilganidek, boshqa toifalardagi LTOlar (nafaqaxo'rlar, IALda qisqa muddat ishlaganlar va boshqalar) IAL shikoyat mexanizmi orqali murojaat qilishlari mumkin, bunda ularning shaxsiy tirikchilik va potentsial mos kelish holati qayta ko'rib chiqiladi.

49. 90 LTO orasida daromad darajasi odatda past. Ta'minotning taqsimlanishi quyidagi grafikda ko'rsatilgan (UZS 1M = EUR 74). Bu LTOlarning 80% i oila boshiga oyiga 150 yevrodan kam daromad topishini bildiradi.

2-RASM: 90 MOS KELADIGAN LTOLAR ORASIDA DAROMAD DARAJALARI TAQSIMOTI (OYIGA BIR XONADON UCHUN UZS)

2.3.3.4 Qo'llab-quvvatlashga tegishli kutishlar

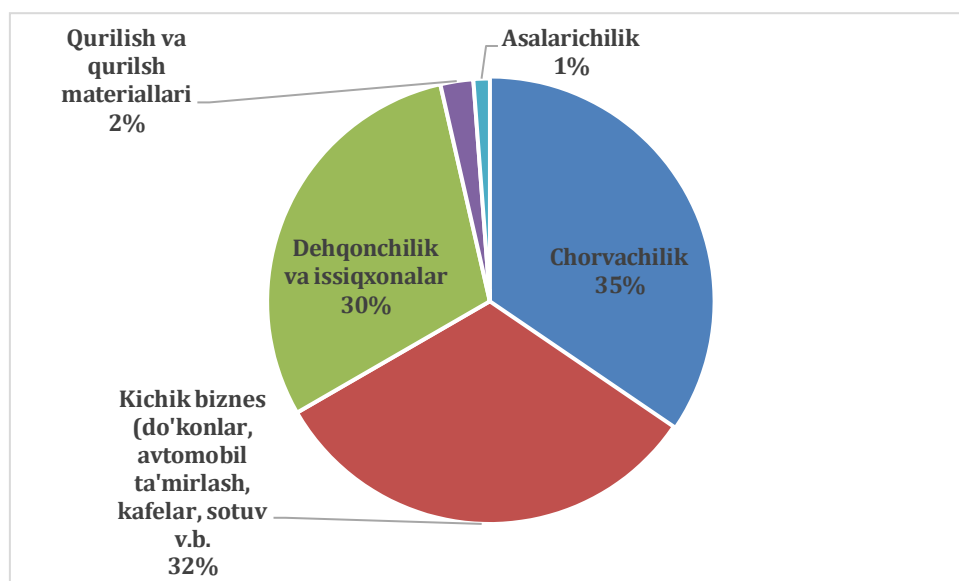
50. Odamlar qaysi tirikchilik faoliyatlarini ko'proq qiziqtirayotganlari so'raldi. Intervyularda aytilgan javoblar quyidagi jadvalda aks ettirilgan:

6-jadval: LTolar tomonidan eng ko'p qiziqish bildirilgan tirikchilik faoliyatlari (90 LTO, 84 javob)

LTO qiziqqan tirikchilik faoliyati turi	Soni	Ulushi (%)
Chorvachilik	29	34,5%
Dehqonchilik (ekish va chorvachilik)	24	28,6%
Oziq-ovqat sotish (do'kon)	15	17,9%
Avtomobil ta'miri	3	3,6%
“Ishlab chiqarish”, ya'ni qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va qadoqlash uchun yaxshiroq marketing qilish maqsadida, odatda Xitoydan olib kelingan o'rta o'lchamli uskunalardan foydalanish.	2	2,4%
Tikuvchilik	2	2,4%
Asalarichilik	1	1,2%
Qurilish	1	1,2%
Qurilish materiallarini sotish	1	1,2%
Issiqxona	1	1,2%
Bolalar bog'chasi	1	1,2%
Oyna profillari ishlab chiqarish (AKFA)	1	1,2%
Yo'l kafesi	1	1,2%
Sotish	1	1,2%
Xizmat ko'rsatish, biznes	1	1,2%
Jami	84	100%

51. Ushbu faoliyatlarni kengroq toifalarga ajratgan holda, natijalar quyidagi grafikda ko'rsatilgan:

3-RASM: KENG TOIFA BO'YICHA ISTALGAN TIRIKCHILIKNING TAQSIMOTI

52. Xulosa shuki, ta'sirlangan odamlarning 97% i uchta keng toifaga qiziqish bildirgan, har biri so'rovda qatnashgan odamlarning uchdan bir qismini tashkil qiladi:

- Chorvachilikni rivojlantirish va yaxshilash;
- Kichik bizneslar, jumladan do'konlar, avtomobil ta'miri, yo'l kafelari, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va qadoqlash;
- Dehqonchilikni rivojlantirish va yaxshilash, chorvachilikni ikkilamchi faoliyat sifatida rivojlantirish va issiqxona.
- Barcha LTolarimiz qishloq xo'jaligi kelib chiqishidan bo'lgan. Shuning uchun biz qishloq xo'jaligiga yaqin tirikchilikni tanladik. Bu bizga Tirikchilikni Tiklash dasturi uchun barqaror muvaffaqiyat beradi.

3. YANGILANGAN (2024) TIRIKCHILIKNI TIKLASH REJASI

3.1 TAMOYILLAR

3.1.1 Taxminlar

53. Yangi 2024 yil tirikchilikni tiklash strategiyasining asoslari quyidagilardan iborat:

- 2020 yil TTR ga ko'ra, yer olish ta'sirini kamaytirish uchun IALda bandlik asosiy chora edi. Yer olish natijasida ta'sirlangan 1062 fermerdan 58.5% IALda ishlagan yoki hozirgi kunda ham ishlaydi (to'g'ridan-to'g'ri bandlik va nano bo'linma bandligi ham kiritilgan). Ta'sirlangan odamlarning 95 nafaridan olingan namuna ko'rsatilganda, ularning o'rtacha ishlash muddati 21 oy bo'lib, ishdan chiqish sabablariga ko'ngilli ravishda iste'foga chiqish va Nano bo'limga o'tish kiradi.
- 2022 yilda tashkil etilgan va 2023 yilda mustahkamlangan Nano bo'linmalar va ularga tegishli rag'batlantirish siyosati Kompaniyaning tirikchilikni tiklash strategiyasining muhim jihatini ifodalaydi: bu Nano bo'linmalar Kompaniya tomonidan maxsus qo'llab-quvvatlash va rag'batlar bilan rivojlantiriladi. Ularning rivojlanishi dastlab yoki hech qachon IALda ishlamagan ta'sirlangan odamlarni band qilish imkoniyatiga ega. Shuning uchun Nano bo'linmalar umumiy tirikchilikni tiklash strategiyasining bir ustuni hisoblanadi.
- 2023 yil oxirida o'tkazilgan so'rovlar shuni ko'rsatdiki, IAL klasteri uchun yer olishdan ta'sirlangan dastlabki 1062 kishidan katta qismi IALda ishlagan (yoki hozirda ishlaydi) yoki o'z tirikchilikni o'zlari tiklagan (kichik bizneslar, qishloq xo'jaligi, boshqa xususiy kompaniyalarda yoki davlat tashkilotlarida ish). Biroq, qolgan 90 nafar LTO (qo'shimcha 15 nafari bilan birga) potentsial qiyin tirikchilik sharoitida (ishsiz, tasodifiy ishchi yoki cheklangan foydali kichik bizneslarda, masalan, qishloq taksi yoki traktor haydovchilari, migrantlar, nogironlar). Bu odamlar TTRning asosiy maqsadi bo'lib, ular mos keladi. Boshqalar (masalan, nafaqaxo'rlar) ham qo'shilishi mumkin, agar mahalla rahbarlari fikri bo'yicha ularning holati qo'shimcha qo'llab-quvvatlashni talab qilsa.
- 90 asosiy maqsadli LTO ni intervyu qilganda, ularning qo'llab-quvvatlash kutishlari 97% atrofida uchta keng mavzuda (taxminan uchdan biri har biri uchun) bo'lganligi ma'lum bo'ldi:
  - Chorvachilikni rivojlantirish va yaxshilash;
  - Kichik bizneslar, jumladan do'konlar, avtomobil ta'miri, yo'l kafelari, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va qadoqlash;
  - Dehqonchilikni rivojlantirish va yaxshilash, chorvachilikni ikkilamchi faoliyat sifatida rivojlantirish va issiqxona.
- IAL qishloq xo'jalik faoliyatlarining muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlari ko'proq ekanligini ta'kidlaydi, chunki LTOlar ko'pchiligi qishloq xo'jalikdan kelib chiqqan. IAL ham o'z faoliyatlari va tajribasi bilan qishloq xo'jaligini yaxshilashni qo'llab-quvvatlashga ko'proq qodir. O'zbekiston va boshqa joylarda chorvachilik bilan shug'ullanishda aralash tajriba mavjud, LTOlar pulga ehtiyoj tug'ilganda hayvonlarni sotish imkoniyatiga ega, shuning uchun hayvonlarni sotib faoliyatni tugatadilar. Shuningdek, qishloq xo'jalikdan kelib chiqqan odamlarning biznes operatorlariga aylantirish potentsial xavfli deb baholanmoqda. Shuning uchun TTR ko'proq qishloq xo'jaligini yaxshilashga qaratiladi, ikki paketda ko'plab variantlar mavjud, masalan, issiqxonalar yaratish va bog'dorchilikni qo'llab-quvvatlash.
- Boshqa paket LTOlarni qiziqtirishi mumkin bo'lgan kasb-hunar ta'limini taqdim etishga qaratilgan.
- Bazaviy hisobotda aytib o'tilganidek, 2022 yildagi fokus guruh muhokamalari IAL tomonidan XMK ko'magi bilan boshlangan tut ekish tashabbusi haqida yetarli ma'lumotga ega emasligini va uning potentsial natijalariga shubha bilan qarashlarini ko'rsatdi. Bu holat ushbu komponent atrofidagi xabardorlik va manfaatdor tomonlarni

jalb qilish faoliyatini kuchaytirish orqali tuzatilishi kerak. Aks holda, tut tashabbusining tirikchilikga ta'sirini baholash uchun hali erta bo'lgani uchun, uning rivojlanishi va natijalar berishi uchun ko'proq vaqt berilishi kerak, va ushbu TTRga kengaytirilgan monitoring kiritilishi zarur.

3.1.2 Muvofiqlik

54. Ushbu TTRdagi tirikchilikni tiklash faoliyatlari uchun moslik mezonlari ustuvorlikda quyidagilarni o'z ichiga oladi: tirikchilikni to'liq tiklay olmagan, ya'ni IAL yoki Nano bo'linmalarda band bo'lmagan, boshqa barqaror ishda bo'lmagan va migrant ishchilar, ishsizlar, cheklangan foydali kichik bizneslarda band bo'lganlar (masalan, taksi yoki traktor haydovchilari). Agar LTO biron bir TTR varianti uchun mos kelmasa yoki o'zi uchun hech qanday TTR variantini qabul qilmasa, IAL ushbu quyida keltirilgan TTR variantlaridan foydalanish uchun yaqin oila a'zosini tayinlashi yoki nomlashi mumkin.
55. 2023 yilgi so'rovlar bunday LTolar soni 90 dan 105 gacha ekanligini ko'rsatmoqda (90 tasdiqlangan va hozirgi tirikchilikni tekshirish uchun yetib bo'lmagan maksimal 15 nafar).
56. Hozircha mos kelmagan odamlar TTR foydalaridan foydalanish uchun IAL shikoyat mexanizmi orqali ariza topshirishlari mumkin. Ularning da'vosi quyidagicha ko'rib chiqiladi:
  - Ular printsipial jihatdan mos keladimi (yerlarini yo'qotish holatida ro'yxatga olingan, ishlamagan (shu jumladan, yaqin oila a'zolari), 2023 yilgi so'rovda ishlagan deb topilmagan);
  - Ularning hozirgi tirikchilikni tekshirish (pensioner, ishsiz, boshqacha potentsial zaif);
  - Mahalla darajasida mahalliy rahbarlar bilan bu holatlarni tasdiqlash;
  - Ularning potentsial mos kelishi va IAL ESG jamoasi doirasida tasdiqlash haqida qaror qabul qilish.

3.1.3 Qo'llab-quvvatlash paketlari

57. Ushbu yangilangan TTRdagi asosiy faoliyatlar quyidagi uchta paketga tuzilgan:
  - Paket 1 – Issiqxonalar: Ushbu variantni tanlagan mos keladigan LTolar 3000 m2 dan ortiq o'rnatilgan issiqxonalar bilan qo'llab-quvvatlanadi, ularning uyidan issiqxonaga kirish/kelish masofasi tekshiriladi. Kompaniya kerak bo'lsa, issiqxonalarni LTolar tanlagan joyga olib borishni ham qo'llab-quvvatlashi mumkin.
  - Paket 2 – Bog'dorchilik: Ushbu paketni tanlagan mos keladigan LTolar 5000 m2 dan ortiq bog'dorchilikni tashkil etish bilan qo'llab-quvvatlanadi. Ushbu variant faqat Tuman Xokimiyati idorasi tomonidan ruxsat berilgan taqdirda va yer ajratish tartiblari to'liq bajarilganda amalga oshiriladi. Agar bu variant IAL nazoratidan tashqaridagi sabablarga ko'ra ishlamasa, bu variantni tanlagan LTolar boshqa variantlarga murojaat qilishlari so'raladi.
  - Paket 3 – Kasb-hunar ta'limi: Ba'zi mos keladigan LTolar moliyaviy jihatdan mahalliy universitetlar va mono-markazlar tomonidan taklif etilgan kasb-hunar ta'limi bilan qo'llab-quvvatlanishi mumkin, qo'llanish shartlari bilan (2-ilovaga qarang). IAL mos keladigan LTolar mavjud mahalliy va mintaqaviy o'quv markazlaridagi mavjud kurslarga kirishga yordam beradi va ularning ta'limi uchun to'lov qiladi, agar ular o'quv kurslari uchun minimal talablarga javob bersalar. Bir LTO faqat bitta ta'lim kursini oladi.
58. Bundan tashqari, IAL xotin-qizlar uchun foydali bo'lishi kutilayotgan ipakchilik tashabbusining xabardorlik darajasini oshirish uchun o'zining o'tgan KIJ faoliyatlari doirasida amalga oshirilgan ipakchilik tashabbusini yaxshilashni kuchaytiradi. Ipakchilik faoliyatidan xabardorlik va ta'lim sessiyalari mahalliy mahalla markazlari/maktablarida o'qitilgan xodimlar yoki ekspertlar tomonidan o'tkaziladi.
59. Uchta turli paket o'rtasida tanlov quyidagi 3.2.2-bo'limda keltirilgan jarayon asosida individual maslahatlashuvlar orqali amalga oshiriladi.

60. Issiqxonalar bo'yicha IAL ushbu variantning imkoniyatini baholadi. Quyidagi qisqa iqtisodiy tahlil keltirilgan:

- 2024 yilda NB daromadi har oy 210 AQSh dollari atrofida bo'lib, hosil mavsumi oxirida olinadigan mahsuldorlik bilan bog'liq rag'batlar bilan to'ldiriladi.
- 0.3 ga issiqxona egasi o'z xarajatlarini (o'simliklar, ekish va boshqalar) hisobga olgandan so'ng har oyda 230 AQSh dollari daromad olishi mumkin. Masalan, 1 ga yer 100 tonna pomidor yetishtirishi mumkin. Bu, albatta, dehqonning malakasi, suv ta'minoti, o'g'itlar, urug' va boshqalarga bog'liq bo'ladi.
- Texnik-iqtisodiy asoslash asosida va TTR koordinatori tomonidan amalga oshirilgan tashriflar asosida, issiqxonalar yangi sabzavot va o'simliklarni (itmurun, mevali daraxtlar va boshqalar) yetishtirish va sotish uchun yaxshi daromad olish imkoniyatiga ega, har yili qish va yozda taxminan har oy 230 AQSh dollari daromad olish mumkin.
- 2021 yil fevralida IAL tomonidan XMK ko'magi bilan Buxoro va Qashqadaryo viloyatlarida 2020 yilda amalga oshirilgan kichik issiqxonalar tashkil etish dasturini baholadi va ko'plab foydalanuvchi oilalar bilan uchrashdi. Aniqlanishicha, issiqxonalar samarali ishlatilsa, har bir oila yiliga 30 million so'mgacha (taxminan 3000 AQSh dollari) daromad olishi mumkin.

3.2 TAYYORLOV – MUVOFIQLIK VA QO'LLAB-QUVVATLASH PAKETINI YAKUNIY TASDIQLASH

3.2.1 Yakuniy LTO ro'yxati

61. Potensial mos keladigan LTolar (90 LTO va maksimal 105 LTO 55-bandga qarang) TTR boshlanganda (2024 yilning 2-choragi) ularning iqtisodiy sharoitlarini tekshirish asosida yana bir bor IAL tomonidan bog'lanadi va ularning mosligi tasdiqlanadi. 2023 yilda bog'lanib bo'lmagan 15 LTO bilan yana bir bor aloqa qilishga harakat qilinadi va bu odamlar mos keladigan bo'lib qoladi. Qo'shimcha moslik da'volari IAL shikoyat mexanizmi orqali ko'rib chiqiladi. Yakuniy mos keladigan LTolar ro'yxati shu asosda aniqlanadi va yakunlanadi.

3.2.2 Maslahatlashuv va ro'yxatga olish

62. Bundan tashqari, har bir mavjud paket bo'yicha qisqa varaqa tayyorlanadi, shunda LTolar ular orasida yakuniy tanlov qilishlari mumkin bo'ladi va har bir uchta variantga kiradigan yakuniy LTO ro'yxati tuziladi. Yakuniy ro'yxatdagi har bir mos keladigan LTO bilan IAL xodimlari individual tarzda bog'lanadi va mavjud variantlarni tushuntirib, ularning tanlovi aniqlanadi. Nogiron shaxsga alohida qo'llab-quvvatlash paketi taklif qilinishi mumkin va u taklif etilgan faoliyatlarni amalga oshira olmasligi mumkin.

63. Ushbu faoliyat natijasida tanlangan faoliyat bilan yakuniy LTO ro'yxatini tashkil qilinadi..=

3.2.3 Qo'llab-quvvatlash paketlarining maqsadga muvofiqligini baholash

64. Uchta paketning har biri maqsadga muvofiqligi darajasida quyidagilarni aniqlash uchun takomillashtiriladi:

- Har bir paket va ikkita mintaqa uchun dasturda ishtirok etishi mumkin bo'lgan o'quv muassasalari yoki ekspertlar. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash vositalar to'plamlarini (jumladan, qurtlar/pillalar) taqdim etish bilan birga ularning ishga yaroqliligi va daromad olish salohiyatini oshirish uchun beriladi.
- Issiqxonani LTONing qulay joyiga ko'chirish va ko'chirmagan holatda suv ta'minotini taqdim etish imkoniyati.
- 4 ta suv qudug'ini (har bir tuman uchun bittadan) ta'minlash, agar issiqxonalar hozirgi joylarida faoliyat ko'rsatsa.
- Amalga oshiruvchi sheriklar (issiqxonalar yaratish va boshqarish bo'yicha texnik tayyorgarlik bo'yicha tashkilotlar yoki mutaxassislar va LTolarini texnik qo'llab-quvvatlash/nazorat qilish uchun).

- Mahalliy ayollar qo'mitalari bilan hamkorlik qilib, hamjamiyatlarning ishonchini va e'tiborini qozonish hamda yig'ilishlar yoki tadbirlar davomida ipakchilik tashabbuslari bo'yicha ma'lumot va ta'lim materiallarini tarqatishda ular bilan hamkorlik qilish orqali ma'lumotning to'g'ri auditoriyaga yetib borishini ta'minlash.
65. LTolar qishloq joylarida joylashganligi sababli issiqxona/qishloq xo'jaligi iqtisodiy tizimda muhim rol o'ynaydi, chunki u qashshoqlikni kamaytirish, daromadlarni oshirish va oziq-ovqat xavfsizligini yaxshilash va boshqa ko'plab foydalarni ta'minlashi mumkin. Shuningdek, ikkita mintaqa uchun mavjud o'quv kurslarining yakuniy ro'yxati (2-ilovaga qarang) tayyorlangan bo'lib, qabul qilish shartlari (narxi, talab qilinadigan ta'lim darajasi, davomiyligi) va ariza topshirish jarayoni tavsifi kiritilgan. IAL ushbu kurslarga kirishni osonlashtiradi va quyidagi 3.5-bo'limda tasvirlangan qo'llab-quvvatlash bilan ta'minlaydi.
66. Ipakchilik tashabbusi haqida xabardorlikni oshirish kampaniyasi bo'yicha harakatlar yo'li, bu HADning bir qismi, IAL tomonidan takomillashtiriladi va LTOlarga maslahatlar davomida tushuntiriladi. Ipakchilik tashabbusi bo'yicha xabardorlikni oshirish tashabbusi LTolar tomonidan tanlangan bo'lsa, bu TTR paketlari sifatida qabul qilinadi, lekin ular o'zlarining jamoalari atrofida yetarli miqdorda tut yaproqlarini topish sharti bilan. IAL tut tashabbuslari HAD toifasida davom ettiriladi va IAL tut maydonlari atrofida yashaydigan jamoalarining tirikchilikni yaxshilash maqsadida amalga oshiriladi. 2024 yilning 2-choragida, 67-bandda aytib o'tilgan hujjatning bir qismi sifatida Kredit beruvchilarga tegishli rejalar taqdim etiladi. Shuni ta'kidlash kerakki, IAL tut tashabbusi TTR tarkibiga kirmaydi.
67. Ushbu faoliyat natijasi har bir paket uchun amalga oshirish bo'yicha tafsilotli loyiha varaqasini, hamkor tashkilotlarni, jadval va yakuniy budjetni aniqlashdir. Bu IAL tomonidan ichki tarzda tayyorlanadi va manfaatdor tomonlar tomonidan ko'rib chiqish va mulohazalar uchun taqdim etiladi va kredit beruvchilarga taqdim etiladi.

3.3 PAKET 1 – ISSIQXONALAR

3.3.1 Trening

68. Ushbu paketga kirgan LTolar uchun ikki mintaqada to'rt kunlik (yoki 1x4 kunlik yoki 2x2 kunlik) seminarlar tashkil etiladi va quyidagi mavzular qamrab olinadi:
- Tunelli issiqxona qurilishi (ramka, varaqlar, ochilishlar) va texnik xizmat ko'rsatish;
  - Sug'orish uskunalari va ularning ishlashi;
  - Issiqxona iqlimini boshqarish (namlik, shamollatish);
  - Issiqxona ekinlari (sabzavotlar), mos ekinlarni tanlash;
  - O'simliklarni himoya qilish, insektitsidlar va pestitsidlarni xavfsiz ishlatish;
  - Gidroponikaga potentsial.
69. Tayyorlov sessiyalari IAL agronomi tomonidan o'tkaziladi. Har ikki mintaqa uchun bitta sessiya bo'ladi.

3.3.2 Qo'llab-quvvatlash

70. IAL issiqxona ishlash holatida bo'lmagan taqdirda uni ta'mirlaydi. Bundan tashqari, issiqxonalarni yuritishning birinchi yilida LTOlarga texnik yordam ko'rsatiladi va IAL agronomi bir necha marta tashrif buyuradi.

3.3.3 Amalga oshirish

71. IAL dasturini ravon va tez amalga oshirish uchun yetarli avtonomiyani ta'minlash uchun amalga oshirish usullarini o'rnatadi. Ushbu 3.2.3-bo'limda aytib o'tilgan texnik-iqtisodiy asoslashda batafsil tashkiliy tartib-qoidalar belgilangan bo'ladi.

3.4 PAKET 2 – BOG‘DORCHILIK (USHBU VARIANT FAQAT HOKIMIYATLAR TOMONIDAN LTOLAR UCHUN BOG‘DORCHILIKKA YER AJRATILGANDAGINA AMALGA OSHIRILISHI MUMKIN)

3.4.1 Trening

72. Ushbu paketga kirgan LTolar uchun ikki mintaqada to‘rt kunlik (yoki 1x4 kunlik yoki 2x2 kunlik) seminarlar tashkil etiladi va quyidagi mavzular qamrab olinadi:

- Turlarning va navlarning tanlovi (mevali daraxtlar, sabzavotlar);
- Tuproq tayyorlash usullari (haydash, yerga ishlov berish, ekish, tekislash);
- Yaxshiroq sug‘orish va tuproqni himoya qilish;
- O‘g‘itlash (kimyoviy va organik);
- Zararkunandalardan himoya qilish va shaxsiy xavfsizlik choralari;
- Saqlash, qadoqlash, marketing.

73. Tayyorlov sessiyalari IAL tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan agronom tomonidan o‘tkaziladi. Issiqxona tayyorlov sessiyalari kabi, ishtirokchilarni joyga olib borish tashkillashtiriladi. Har ikki mintaqada uchun bitta sessiya bo‘ladi (masofalar ishtirokchilarni avtobusda olib borishni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatini bermasa, ikki xil joyda ikki sessiya bo‘lishi mumkin).

3.4.2 Qo‘llab-quvvatlash

- Ushbu faoliyatda qatnashgan har bir ishtirokchiga bir martalik qishloq xo‘jalik resurslari, jumladan o‘g‘itlar, ko‘chatlar, urug‘lar va pestitsidlar beriladi;
- Hukumat tomonidan tasdiqlangan o‘quv markazlaridan kasb-hunar ta‘limi olgan LTolar uchun asbob-uskunalar qutisi.

3.4.3 Amalga oshirish

74. Ushbu faoliyat issiqxona komponenti va yuqorida 3.3.3-bo‘limda aytib o‘tilgan loyiha menejeri tomonidan boshqariladi. Ushbu 3.2.3-bo‘limda aytib o‘tilgan texnik-iqtisodiy asoslashda batafsil tashkiliy tartib-qoidalar belgilangan bo‘ladi.

3.5 PAKET 3 – LTOLARGA O‘QUV KURSLARIDA O‘QISHIGA KO‘MAKLASHISH

3.5.1 Mono-Markazlar

75. “Mono-markazlar - bu Respublika Prezidenti farmoni bilan 2018 yilda tashkil etilgan kasb-hunar o‘quv markazlari bo‘lib, ular har bir mintaqada band bo‘lmagan va ishsiz yoshlarni o‘qitish uchun tashkil etilgan. Ular band bo‘lmaganlarni qo‘llab-quvvatlash uchun tashkil etilgan va xalqaro donorlarning (mintaqalarga qarab), jumladan Birlashgan Millatlar Tashkilotining texnik va moliyaviy ko‘magi bilan foydalanadi. IALning ta‘sir doirasidagi mono-markazlar Guliston (Sirdaryo viloyati) va Kasbi (Qashqadaryo viloyati) da joylashgan. 2-ilovada keltirilgan kurslar ro‘yxati mavjud. Kurslar arzon bo‘lishi va erkaklar va ayollar uchun turli o‘quv ehtiyojlariga mos keladigan kurslar taqdim etish uchun mo‘ljallangan.

3.5.2 Mono-markazlar tomonidan taklif etilgan kurslarga LTolarni kirishini osonlashtirish

76. IAL xodimlari Guliston va Kasbidagi ikki tegishli mono-markazlar bilan bog‘lanib, mavjud o‘quv kurslarining yangilangan ro‘yxatini aniqlaydi. Bu ro‘yxat, shuningdek, kirish shartlari (narxi, turar joy imkoniyatlari, talab qilinadigan ta‘lim darajasi) LTolarga bildiriladi. IAL xodimlari, qiziqqan LTolardan so‘rov bo‘lganda, ularning ariza hujjatlarini tayyorlash va mono-markazlar rahbariyatidan LTolarga ustuvorlik berishga yordam beradi.

3.6 IPAKCHILIK TASHABBUSI HAQIDA XABARDORLIKNI OSHIRISH

3.6.1 Faoliyat tavsifi

77. Bu TTR faoliyati emas, chunki u aniq ta'sirlangan odamlarni qamrab olmaydi, lekin 2022 yilgi so'rovlar ushbu faoliyatdan LTOlarning o'zlari bo'lgan jamoalarda ham yaxshi xabardor emasligini ko'rsatgan. Shuning uchun, umumiy TTR doirasida ushbu tashabbusning xabardorligini oshirish va ko'proq fermerlarni va ipak ishlovchilarni jalb qilish uchun xabardorlik kampaniyasini amalga oshirish taklif etiladi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish qo'mitasi bilan maslahatlashish va ularning bu faoliyatda ko'proq ishtirok etishini ta'minlash kerak, chunki bu ularning butun mamlakat bo'ylab bu faoliyatni qo'llab-quvvatlash va targ'ib qilish majburiyatiga kiradi.

78. Mavjud tashabbusning xabardorligini oshirish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Barcha tumanlarga tashrif buyurish va ushbu tashabbus atrofidagi mahalliy manfaatdor tomonlarni, jumladan, mahalliy hokimiyatlar va mahalliy IAL menejerlarini yangilangan ma'lumotlar bilan ta'minlash va ushbu tomonlarning kutilayotgan rollarini aniqlashtirish;
- Barcha mahallalarga (mahalla darajasida yoki hech bo'lmaganda kichik tuman darajasida) tashrif buyurish va bir yoki ikkita xabardorlik yig'ilishlarini o'tkazish (Loyihani yangilash, foydalar, ishtirok etish imkoniyatlari);
- O'zbekiston Respublikasi ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish qo'mitasi bilan bog'lanish va ularning faol ishtirokini ta'minlash, shu jumladan tashkil etish jihatlarini bo'yicha texnik ko'rsatmalar va boshqaruv maslahatlarini taqdim etish (masalan, ipak ishlab chiqarish kooperativlari uchun imkoniyatlar);
- Ushbu xabardorlik kampaniyasining samaradorligini keyingi olti oy davomida kuzatish (yangilangan xabardorlik, Loyihaga ko'proq sodiqlik, yangi faoliyatlarga qo'shilish).
- IAL tomonidan tashkil etilgan ipakchilik bo'yicha xabardorlikni oshirish kampaniyasida yoki mono-markazdagi ipakchilik bo'yicha o'quv kursida muvaffaqiyatli ishtirok etish va uni yakunlashdan so'ng, qiziqqan LTOlarga boshqa TTR variantlariga o'xshash ipakchilik asboblarni taqdim etiladi.

4. AMALGA OSHIRISH VA VAQT JADVALI

79. Ushbu faoliyat IALning ESG bo'limi tomonidan ichki tarzda amalga oshiriladi.

80. Amalga oshirish va vaqt jadvali

#	Faoliyat	24-Mar	24-Apr	24-May	24-Iyun	24-Iyul	24-Avg	24-Sent	24-Okt	24-Noya	24-Dek	25-Yan	25-Fev	25-Mar	25-Apr	25-May	25-Iyun	Iyul -25	Avg-25	Sent-25
A	3-bosqich																			
	Tayyorlov																			
A	Mos keladigan LTOlarni yakuniy tasdiqlash																			
A	Batafsil rejalashtirish, texnik-iqtisodiy asoslash va maslahatlashuv																			
A	TTR variantlariga muvofiq varaqalarni tayyorlash																			
A	Kredit beruvchilar tomonidan ko'rib chiqish uchun batafsil reja mavjud																			
A	TTRni yakunlash va ochiq e'lon qilish																			

	Yetkazib berish																			
B	Issiqxonona paketi																			
B 1	Issiqxononalarni LTOlarga yetkazib berish va har ikki tomon tomonidan shartnomani imzolash																			
B 1	Issiqxononalarni ta'mirlash																			
B 2	4 ta quduq o'rnatish (har bir tuman uchun bittadan)																			
	Issiqxononalarni ko'chirish																			
B 4	IAL tomonidan issiqxonalamni boshqarish bo'yicha o'quv																			
C	Bog'dorchilik va ipakchilik tashabbuslari paketlari																			
C 1	Tuman hokimiyatlari tomonidan yer ajratish uchun ruxsat olish + ro'yxatga olish																			
	Jamoalarga tashrif va ayollar qo'mitasi bilan hamkorlik																			
	Ipakchilik va bog'dorchilik bo'yicha o'quv materiallarini tayyorlash																			
C 4	LTOlarni yerda bog'dorchilik va ipakchilik bo'yicha o'qitish																			
C 5	Texnik yordam va monitoring																			
D	Mono-markazlar, universitetlardan kasb-hunar o'quviga kirishga yordam berish																			
D 1	O'quv markaziga murojaat qilishda yordam																			
D 2	O'quv kursiga mos keladigan asboblarni qutisini yetkazib berish																			
F	TTR Auditi																			

5. MONITORING VA HISOBOT

5.1 ASOSIY KO'RSATKICHLAR

81. Quyidagi jadval IAL har bir faoliyat uchun o'lchashi kerak bo'lgan asosiy ko'rsatkichlarni va ularning o'lchov chastotasini ko'rsatadi:

7-jadval: TTR Monitoring Ko'rsatkichlari va Monitoring Rejasi

#	Komponent	Monitoring Ko'rsatkichlari	O'lchov chastotasi
1	Issiqxonalar	<ul style="list-style-type: none"> ○ Issiqxonalarni olgan odamlar soni, tuman va jinsi bo'yicha ajratilgan holda ○ Issiqxonalarni qurgan va ularni ekishga tayyorlagan odamlar soni, tuman va jinsi bo'yicha ajratilgan holda ○ Issiqxonalarda ekilgan jami maydon, tuman va jinsi bo'yicha ajratilgan holda 	Chorakda bir marta Chorakda bir marta
2	Bog'dorchilik	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bog'dorchilik paketlarini olgan odamlar soni, tuman va jinsi bo'yicha ajratilgan holda ○ Bog'dorchilik dasturida ekilgan jami maydon, tuman va jinsi bo'yicha ajratilgan holda 	Chorakda bir marta Chorakda bir marta
3	Mono-markazlarda o'quv	<ul style="list-style-type: none"> ○ IAL tomonidan o'quv kurslarini olgan odamlar soni, tuman va jinsi bo'yicha ajratilgan holda 	Chorakda bir marta
4	Ipakchilik tashabbusini yaxshilash	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tumanlar bo'yicha xabardorlik yig'ilishlari soni ○ Xabardorlik yig'ilishlariga qatnashgan odamlar soni, tuman va jinsi bo'yicha ajratilgan holda ○ Ipakchilik faoliyatidagi rivojlanish 	Yilda ikki marta
5	Shikoyatlar	<ul style="list-style-type: none"> ○ TTRni amalga oshirish bo'yicha yangi shikoyatlar soni ○ TTRni amalga oshirish bo'yicha yopilgan shikoyatlar soni 	Har oy

5.2 HISOBOT

82. IAL ushbu TTRni amalga oshirish bo'yicha kredit beruvchilar guruhiga quyidagi hisobotlarni taqdim etadi:

- Texnik-iqtisodiy asoslash va harakat reja hisobot: 2024 yilning 2-choragi oxirida;

- Choraklik TTR hisobotlari, jumladan:
  - Chorakda amalga oshirilgan faoliyatlarning qisqacha tavsifi va keyingi chorakda amalga oshirilishi kutilayotgan faoliyatlarning ko‘rinishi;
  - Yuqoridagi jadvalda keltirilgan ko‘rsatkichlar;
  - Asosiy natijalar va o‘rganilgan saboqlar, va TTRga kerak bo‘lishi mumkin bo‘lgan strategik o‘zgarishlarning qisqacha ko‘rib chiqilishi.

5.3 TIRIKCHILIKNI TIKLASH AUDITI

83. IAL 2025 yilning o‘rtalarida tirikchilikni tiklash faoliyatlarini audit qiladi. Ushbu auditning maqsadlari TTR maqsadlariga erishilganligini va taqdim etilgan tirikchilikni tiklash variantlari LTOlarning iqtisodiy va ijtimoiy farovonligini yaxshilashda samarali bo‘lganligini baholashni o‘z ichiga oladi.
84. Audit, ushbu variantlarni olgan LTOlarning kamida 80% tomonidan, jumladan, ayollar tomonidan amalga oshirilgan tirikchilikni tiklash variantlarining amalga oshirilishini, variantlarning yetarli darajada ekanligini, aralashuvlarning mosligini, amalga oshirish sifatini va resurslardan foydalanishni baholaydi. Shuningdek, monitoring jarayonini, shu jumladan, ma‘lumotlarni to‘plash va tahlil qilish tizimlarini va ma‘lumotlardan qaror qabul qilish va amalga oshirishni yaxshilash uchun foydalanishni baholaydi.
85. Audit, birinchi yil amalga oshirilgandan keyin ushbu variantlarni davom ettirish uchun o‘quv va resurslarni olgan LTOlarning qobiliyatini va aralashuvlarning uzoq muddatli ta‘sirlar potensialini o‘z ichiga olgan tirikchilikni tiklash variantlarining iqtisodiy va ijtimoiy barqarorligini baholaydi.
86. Audit, tirikchilikni tiklash variantlari genderga sezgir va inklyuziv bo‘lganligini va loyiha gender tenglik va tenglikni targ‘ib qilishga hissa qo‘shganligini baholaydi.
87. Audit, amalga oshirish jarayonida duch kelgan har qanday xavflar va muammolarni aniqlaydi va xavf boshqaruvi va yumshatish strategiyalarining samaradorligini baholaydi.
88. Audit, loyiha davomida o‘rganilgan saboqlarni, shu jumladan, eng yaxshi amaliyotlar va kelgusi tirikchilikni tiklash tashabbuslari uchun tavsiyalarni hujjatlashtiradi.

ILOVA 1 - 2023 YILI O'TKAZILGAN SO'ROV ANKETASI

INDORAMA AGRO" MChJ XK TIRIKCHILIKNI TIKLASH REJASI
MUVOFIQ LTolar SO'ROVI

SALOMLASHISH

Hurmatli respondent! "Indorama Agro" mas'uliyati cheklangan jamiyati O'zbekiston Respublikasidagi eng yirik paxta xo'jaliklaridan biridir. U 2018 yilda hukumat tomonidan mamlakatda paxtachilik sohasini xususiyashtirish jarayoni boshlanganidan keyin tashkil etilgan. Indorama Agro ishlab chiqarishlari Qashqadaryo va Sirdaryo viloyatlarida joylashgan. Ushbu so'rovning maqsadi bir necha yil oldin yeringiz Indorama Agroga o'tkazilgandan so'ng uy xo'jaligingizning ahvoli haqida qo'shimcha ma'lumot to'plash va Indorama Agroning tirikchilikni tiklash faoliyatini yo'naltirishga yordam berishdir. Suhbat davomida quyidagi savollarga javoblaringiz juda qadrlanadi. So'rov faqat 15 daqiqa vaqtingizni oladi. Taqdim etilgan barcha ma'lumotlar to'liq maxfiy bo'ladi.

Geonuuqta

41.300787 69.274829 0 3566.678836486773

kenglik (xy °)

41.300787

uzunlik (xy °)

69,274829

balandlik (m)

aniqlik (m)

3566.678836486773

Mintaq

a

Qashqadaryo

o Sirdaryo

Tuman

- Kasbi
 Nishon

Mahalla

- CHO'LQUVAR MCG
 FAZLI
 NAVRUZ MCG
 NAZARTEPA
 QAMASHI
 QOVCHIN

Fermer xo'jaligi nomi

- OZODBEK ESHMAMATOV - OZODBEK ESHMAMATOV

S2. O'zingiz haqingizda quyidagi ma'lumotlarni tasdiqlang.**S2.1 To'liq ism**

Ozodbek Eshmamatov

S2.2 Qo'shimcha aloqa va tushuntirishlar uchun telefon raqamingizni kiriting

998905211414

S2.3 Siz 2018/19 da hukumat tomonidan qaytarib olingan va Indorama Agroga berilgan OZODBEK ESHMAMATOV - OZODBEK ESHMAMATOV egasi edingizmi?

- Ha
 Yo'q

S2.3A Fermer xo'jaligining respondentga munosabatini kiriting

- Rahbar
 Hech qanday aloqasi yo'q

6.4z U fermer xo'jaligi va fermer xo'jaligi rahbarini tanishini so'rang va alohida qayd qiling

---

S2.5 Iltimos, pochta manzilingizni to'liq ko'rsating

Mahalla, HH# ko'chasi

Namuna ko'chasi, 45-uy

S3. Iltimos, o'zingiz va u xo'jaligingiz (birgalikda yashaydigan va umumiy daromadga ega bo'lgan odamlar, ya'ni "bir lagandan ovqatlanadiganlar") haqida gapirib bering.

3 Oilangizda nechta odam

bor? 3

» S4 Uy xo'jaligingizning barcha a'zolarini, shu jumladan eng kichigini va shu uyda yashab siz bilan xarajatlar va daromadlarni baham ko'radiganlarni aytib bering. O'zingizdan boshlang.

1

* 1 1: Oila a'zosining ismi?

Ozodbek

---

* 2 Ozodbek: Oila a'zolari

- Er / xotin
- O'g'il, qizi
- Kuyov / kelin
- Ota, ona
- Qaynota / qaynona
- Opa, uka
- O'g'il jiyani
- Buvi yoki katta buvi
- Qiz jiyani
- O'gay farzand
- Boshqa amakivachcha
- Qarindosh bo'lmagan

* 3 Ozodbek: Gender

- Erkak
- Ayol

* 4 Ozodbek: Tug'ilgan yili

1986

1986-01-01

37

---

* 5 Oila a'zosining ta'lim darajasini

tanlang Maktab yoshida emas

Ma'lumot yo'q

O'rta ta'lim

O'rta maxsus

Oliy

Ilmiy daraja

* 6 Oila a'zosining ish joyini tanlang

Maktab yoshida emas

O'quvchi/talaba

Fermer

Uy bekasi

Harbiy / IIB xodimi

Davlat organi xodimi

Xususiy tashkilotlar xodimi

Tadbirkor

Pensioner

Qishloq xo'jaligida xodim

Boshqa sohalardagi xodim

Chet elda ishga

Ishsiz

o'z-o'zini band qiluvchi

2

* 1 2: Oila a'zosining ismi?

Nigina

---

* 2 Nigina: Oila a'zolari

- Er / xotin
- O'g'il, qizi
- Kuyov / kelin
- Ota, ona
- Qaynota / qaynona
- Opa, uka
- O'g'il jiyani
- Buvi yoki katta buvi
- Qiz jiyani
- O'gay farzand
- Boshqa amakivachcha
- Qarindosh bo'lmagan

* 3 Nigina: Gender

- Erkak
- Ayol

* 4 Nigina: Tug'ilgan yili

1988

1988-01-01

35

---

* 5 Oila a'zosining ta'lim darajasini

- tanlang** Maktab yoshida emas
- Ma'lumot yo'q
- O'rta ta'lim
- O'rta maxsus
- Oliy
- Ilmiy daraja

* 6 Oila a'zosing ish joyini

tanlang Maktab yoshida
emas

O'quvchi/talaba

Fermer

Uy bekasi

Harbiy / IIB xodimi

Davlat organi xodimi

Xususiy tashkilotlar xodimi

Tadbirkor

Pensioner

Qishloq xo'jaligida xodim

Boshqa sohalardagi xodim

Chet elda ishga

Ishsiz

O'z-o'zini band qiluvchi

3

* 1 3: Oila a'zosining ismi?

Larisa

---

* 2 Larisa: Oila a'zolari

Er / xotin

O'g'il, qizi

Kuyov / kelin

Ota, ona

Qaynota / qaynona

Opa, uka

O'g'il jiyani

Buvi yoki katta buvi

Qiz jiyani

O'gay farzand

Boshqa amakivachcha

Qarindosh bo'lmagan

* 3 Larisa: Gender

Erkak

Ayol

* 4 Larisa: Tug'ilgan yili

2004

2004-01-01

19

* 5 Oila a'zosining ta'lim darajasini

- tanlang Maktab yoshida emas
- Ma'lumot yo'q
- O'rta ta'lim
- O'rta maxsus
- Oliy
- Ilmiy daraja

* 6 Oila a'zosing ish joyini

tanlang Maktab yoshida emas

O'quvchi/talaba

Fermer

- Uy bekasi
- Harbiy / IIB xodimi
- Davlat organi xodimi
- Xususiy tashkilotlar xodimi
- Tadbirkor
- Pensioner
- Qishloq xo'jaligida xodim
- Boshqa sohalardagi xodim
- Chet elda ishga
- Ishsiz
- o'z-o'zini band qiluvchi

S5 Uy xo'jaligi a'zolari, shu jumladan siz ham Indorama Agro kompaniyasida ishlaganmisiz yoki hozir ham ishlagaysizmi?

- Ha
- Yo'q

S6. Iltimos, Indorama Agroda ishlagan yoki ishlayotgan oila a'zosini tanlang.**S6.1 Indorama Agroda ishlagan yoki ishlayotgan uy xo'jaligi a'zosining**

ismi: Ozodbek

Nigina

Larisa

» S6. Iltimos, Indorama Agroda ishlagan yoki ishlayotgan oila a'zosini tanlang.

1

* S6.2 Ozodbek: Ish qachon boshlangan? (yil)

2021

---

* S6.3 Ozodbek: Ular qancha vaqtdan beri ishlayapti/qancha vaqt ishlagan?

oy

12

---

* S6.4 Ozodbek: Ularning ish o'rni qanday edi?

Nazoratchi/menejer

Mutaxassis/muhandis

Ofis xodimi

Dala/uchastka ishchisi (qorovul, qo'riqchi, agronom, irrigator va boshqalar)

Mexaniklar / Haydovchilar

Nano bolinma pudratchisi (brigadir)

Mavsumiy dala ishchisi

Shartnoma asosida ishlaydigan fermer

Shartnoma asosida ishlaydigan fermer xo'jaligi ishchisi

Boshqa (aniqlash)

Bilmayman

* S6.4z Iltimos, boshqasini belgilang

---

* S6.5 Ozodbek: Ular hozir ham kompaniyada ishlayaptimi?

Ha

Yo'q

Daromadlar

7 Sizing hozirgi uy xo'jaliklarining oylik o'rtacha daromadi qancha?

UZS

- 1 milliongacha
- 2 - 3 million
- 3 - 5 million
- 5 - 8 million
- 8 - 10 million
- 10 milliondan ortiq.

S8. Iltimos, oilangizning asosiy daromad manbalarini aytib bering.

- Olyliklar/ish haqi
- O'z biznesidan olingan daromad
- Qishloq xo'jaligida ishlab chiqarishdan olingan daromadlar (ekinchilik, chorvachilik va boshqalar)
- Chet eldan yuborilgan pul o'tkazmalaridan olingan daromad
- Davlat nafaqalari (pensiya, stipendiya, subsidiyalar va boshqalar)
- Tasodifiy ish daromadi
- Aktivlar (avtomobil ijarasi, yer, uuy xojaligi va boshqalar) va banklardagi depozitlardan olingan daromadlar
- Boshqa (belgilang)

S8z Iltimos, boshqasini belgilang

S9. Agar siz o'z biznesingizni yuritayotgan bo'lsangiz, bu qanday biznes?

Iltimos, batafsil javob bering! Masalan, nima ishlab chiqarilgan yoki sotilgan mahsulot va boshqalar.

Do'kon egasi (ozuq-ovqat mahsulotlarini sotish)

S10. Agar sizning daromadingiz asosan dehqonchilikdan bo'lsa, qanday dehqonchilik bilan shug'ullanasiz?

Nima yetishtiriladi va qayerda (fermer xo'jaligi, tomorqa, issiqxona va boshqalar)?

Issiqxona, pomidor va bodring ishlab chiqarish

S11. O'z biznesingizni ochish haqida hech o'ylab ko'rganmisiz?

- Ha
- Yo'q

S11A. Qanday biznes?

Bog'dorchilik

S12. Qaysi treningga qiziqasiz?

-

Qimmatli ekinlar yetishtirish

S13. Respondentning surati

Faylni yuklab olish uchun bosing. (<10MB)

ISHTIROK ETGANINGIZ UCHUN RAHMAT!

ILOVA 2 – MAVJUD KASB-HUNAR TA'LIMI KURSLARI

IKKALA MINTAQADAGI MAVJUD KASB-HUNAR KURSLARI RO'YXATI

№	Mintaqa	Kurs nomi	Davomiyligi (Oylar)
1	Sirdaryo	Tirnoq stilisti	2
2		Kosmetolog	2
3		Massajchi	2
4		Sartarosh (Ayollar sartaroshi)	3
5		Tikuvchilik	3
6		Oshpaz	2
7		Qandolatchi	2
8		Zargarlik	3
9		Yosh bolalar uchun enaga, bolalar bog'chasi tarbiyasining yordamchisi	2
10		Santexnik ustasi va santexnika ishlari	3
11		Elektr	3
12		Sartarosh (Erkaklar sartaroshi)	2
13		Maishiy texnika ta'mirlovchisi	3
14		Sovutgich va muzlatgichlarni ta'mirlash	3
15		Payvandlash ustasi	3
16		Avtoservis (avtomobilchi + haydovchi + avtomobil kuzovi ta'mirlovchisi)	3
17		Pogruzchik operatori	3
18		Mebel yasash va ta'mirlash ustasi	3
19		Alyuminiy va plastik profillar bilan ishlash ustasi	3
20		Issiqxona mutaxassisi	3
21		Kompyuter savodxonligi	1
22		1C Buxgalteriya operatori	2
23		Kompyuter dizayn dasturlari, arxitektura loyihalash dasturlari (3D max, AutoCAD)	3
24		Ingliz tili	3
25		Rus tili	3
26		Koreys tili	3
27		Yapon tili	3
28		Xitoy tili	3
1	Qashqadaryo	Tikuvchilik	3
2		Sartarosh (Ayollar sartaroshi)	3
3		Sartarosh (Erkaklar sartaroshi)	3
4		Kosmetolog	3
5		Tirnoq stilisti	3
6		Oshpaz	3
7		Qandolatchi	3

№	Mintaqa	Kurs nomi	Davomiyligi (Oylar)
8		Ofitsiant	3
9		Massajchi	3
10		Yosh bolalar uchun enaga, bolalar bog'chasi tarbiyashisining yordamchisi	3
11		Santexnik ustasi va santexnika ishlari	3
12		Elektr	3
13		Maishiy texnika ta'mirlovchisi	3
14		Payvandlash ustasi	3
15		Pogruzchik operatori	4
16		Avtoservis (avtomobilchi + haydovchi + avtomobil kuzovi ta'mirlovchisi)	4
17		Haydovchilik guvohnomasi (B va BS toifalari uchun)	3
18		Gipsokarton ishlov berish ustasi	3
19		Suvoqchi, bo'yoqchi	3
20		Mebel yasash va ta'mirlash ustasi	3
21		Issiqxona mutaxassisi	3
22		Alyuminiy va plastik profillar bilan ishlash ustasi	3
23		Gidroponika texnologiyasi	3
24		Zargarlik	3
25		Oddiy metallaridan milliy uslubda zargarlik buyumlari tayyorlash	3
26		Hunarmandchilik (to'qimachilik)	3
27		Hunarmandchilik (qo'lda gilam to'qish)	3
28		Hunarmandchilik (kashtachilik)	3
29		Kompyuter dizayn dasturlari, arxitektura loyihalash dasturlari (3D max, AutoCAD)	3
30		Kompyuter savodxonligi	3
31		1C Buxgalteriya operatori	2
32		Ingliz tili	3
33		Rus tili	3
34		Koreys tili	3
35		Biznes asoslari kursi	3

SIRDARYO VILOYATI GULISTON SHAHRIDAGI O'QUV MARKAZINING VARAQASI MISOLI

Guliston
"ISHGA MARHAMAT"
monomarkazi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
BANDLIK VA MEHNAT MUNOSABATLARI
VAZIRLIGI

Texnik

sohasi

Guliston "ISHGA MARHAMAT"
monomarkazi band
bo'lmagan fuqorolarni
Texnik sohasi yo'nalishlari
bo'yicha qisqa o'quv
kurslariga taklif etadi

Mazkur kurslar fuqarolarning qisqa vaqt ichida o'zlarining kasbiy va texnik bilim va mahoratini oshirish, shuningdek, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasida qisqa vaqt ichida o'zlarining kasbiy va texnik bilim va mahoratini oshirish uchun taklif etilgan.

SANEXNIK

ELEKTRIK

**MAISHIY UY BO'ZGI OY BUYUMLARINI
TAMIRLASH USTASI**

**MUDLATQICH VA SOVUTGICHLARNI
TAMIRLASH USTASI**

PARYANOLOVCHI

AVTOELEKTRIK

**YUR KO'TARISH MASHINALARI
OPERATORI**

Mozil

Guliston shahar
Hoviydamin ko'chasi 49-uy

Telefonlar

+998 67 236-64-22
+998 60 683-18-18

Ijtimoiy tarmoqlar

https://t.me/monomarkaz_guliston
<https://facebook.com/MonomarkazGuliston>
https://instagram.com/monomarkaz_guliston

